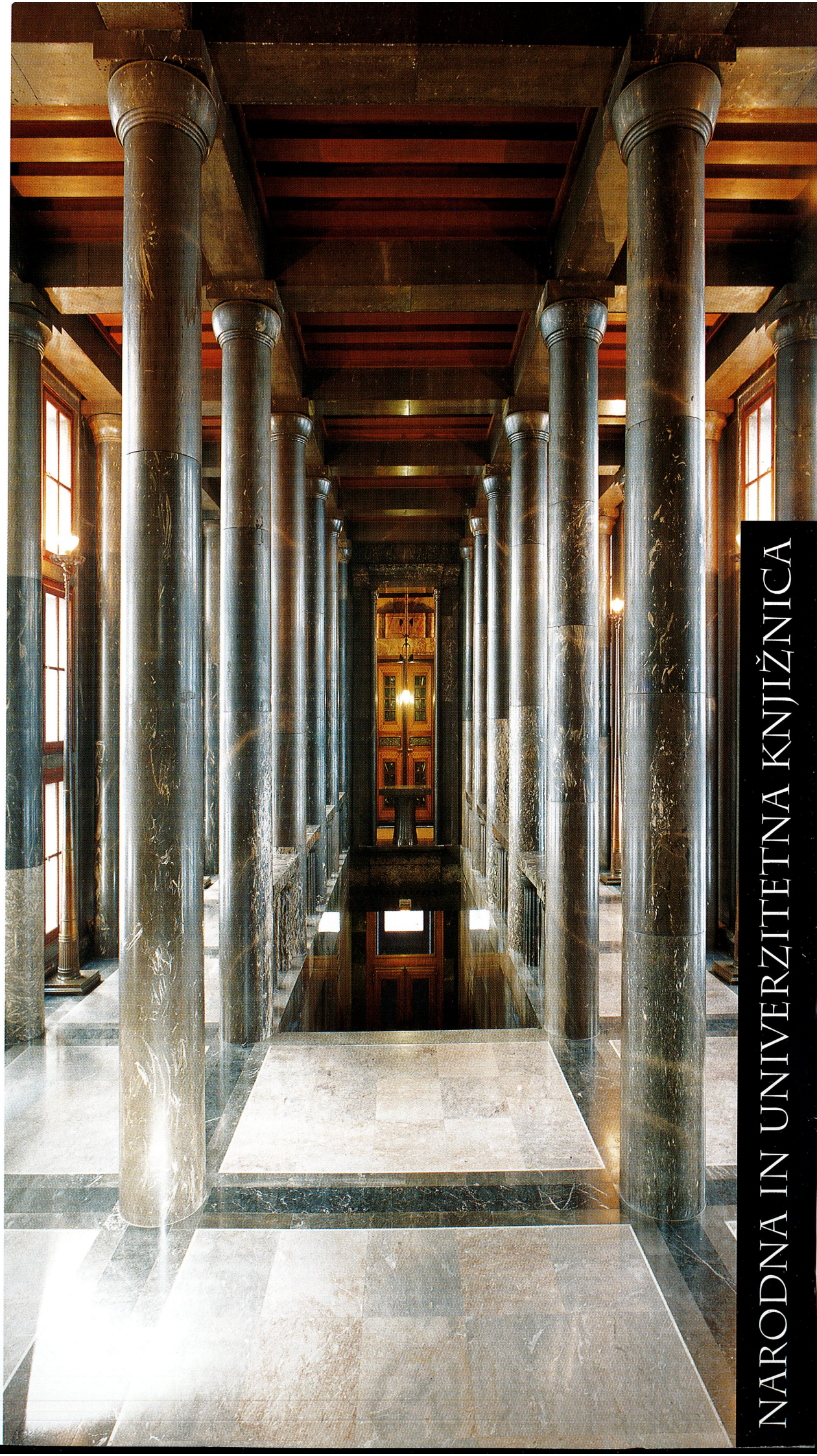

KNJIŽNIČARŠKE NOVICE

LJUBLJANA

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

november - december 2002

Knjižničarske novice 12(2002)11-12
ISSN 0353-9237

Izdala in založila: *Narodna in univerzitetna knjižnica*
Turjaška 1
1000 Ljubljana
telefon (01) 2001 176, 2001 110
<http://www.nuk.uni-lj.si/>

Za knjižnico: *mag. Lenart Šetinc*

Glavna urednica: *Jelka Kastelic*
Uredniški odbor: *dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer*

Naslovnico oblikoval: *Aleksij Kobal*
Fotografija na naslovnici: *Goran Bertok*
Tisk: Tiskarna Littera picta, d.o.o.

Naklada: 630 izvodov. Letna naročnina; naročila in odpovedi pošiljajte pisno na naslov uredništva. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za "Knjižničarske novice", Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti: jelka.kastelic@nuk.uni-lj.si.

QUEM DI DILIGUNT, ADULESCENS MORITUR ¹

dr. Mirko Popovič

1957 - 1992

"Draga Zlata, žal ti sporočam, da nas je v soboto, 3. oktobra, za vedno zapustil dragi prijatelj in kolega, naš Mirko". Še vedno hranim v arhivu to suho in kratko elektronsko sporočilo, ki sem ga poslal v ponedeljek navsezgodaj zjutraj Zlati - takrat je bila na strokovnem izpopolnjevanju v Združenih državah. Več nisem zmogel, bolečina je bila prehuda in dejstvo preveč šokantno, da bi mu do kraja verjel. Saj to vendar ne more biti res! Saj sva še včeraj govorila in bil je poln načrtov, idej! Nisem ji mogel razlagati, da je bila deževna sobota, ko se je Mirko, zagnan in pedanten kot vedno, namesto prostega dneva odpravljal v pisarno, da bi se še bolj pripravil na pomemben sestanek v Rimu, kamor naj bi se odpravil v ponedeljek in tam zastopal slovenske barve v velikem evropskem projektu. Ničesar ni hotel prepustiti naključju, kot vedno je hotel biti brezhibno pripravljen. Po cesti, ki jo je poznal kot svoj žep, se je odpravil v službo. Kot vsak dan. Pa vendar se je tega dne njegova življenjska pot na Večni poti končala. Nikoli ni prišel do svoje pisarne, kjer ga je na pisalni mizi čakala skrbno vodena in urejena dokumentacija. In nikoli več ni prišel med nas.

Danes, ko pišem te vrstice, ni z nami ne Mirka in ne Zlate. Oba sta bila naša izbranca, tribuna slovenskega bibliotekarstva. Sta bila res tudi izbranca bogov, da sta odšla tako mlada, oba sredi zagnane mladostne ustvarjalnosti, sredi občudovanja vrednega strokovnega dela, polna načrtov?

Mirka sem spoznal kakih deset let prej, kmalu po tem, ko je kot eden najboljših študentov svoje generacije zaključil študij sociologije, raziskovalno-analitično smer, na takratni Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo, ter se zaposlil kot sodelavec Bibliotekarskega raziskovalnega centra v Narodni in univerzitetni knjižnici. Najino znanstvo in kasneje prijateljevanje so za kratek čas prekinile njegove študijske odsotnosti, ko je leta 1986 magistriral in nato leta 1991 doktoriral na oddelku za informacijske vede Univerze v Sheffieldu v Veliki Britaniji. Tako je postal prvi doktor bibliotekarstva in informacijskih znanosti v Sloveniji. Da je dobil v času študija posebno britansko nagrado za najuspešnejšega študenta v letniku, nas ni niti najmanj presenetilo. Moj nekoliko mlajši prijatelj je v marsičem postal tudi moj vzornik. Pa ne samo moj, drznem si trditi, da je bil vzornik celi generaciji slovenskih bibliotekarjev. Vzornike navadno iščemo med starejšimi od sebe, Mirko pa je to pravilo postavil na glavo. Postal je vzornik svojim vrstnikom po letih in tudi generaciji starejših od sebe. Spoznali smo ga kot bistrega, marljivega, zagnanega in prodornega kolega. Ni maral površnosti. Te vrline je kasneje kot vodja Enote za razvoj knjižničarstva in pomočnik ravnatelja Narodne in univerzitetne knjižnice zahteval tudi od nas. Vedno je bil v vsem, česar se je loteval, dobro pripravljen in strokovno podkovan, pa če je šlo za klasično bibliotekarstvo, delo z računalnikom, ekspertne sisteme, strokovno terminologijo, pripravo novih zakonov in pravilnikov ali projektno vodenje. Ob izjemnem strokovnem znanju in vsej zahtevnosti do drugih, še najbolj pa do samega sebe, so ga odlikovale globoko človeške značilnosti, ki so mu dajale še posebno dimenzijo. Kljub vsestranski razgledanosti in temeljitemu znanju se ni sramoval priznati, da česa vendarle ni poznal. To in pa topel človeški odnos, ki ga je znal gojiti do kolegov in prijateljev, smo pri njem najbolj cenili. Ob vsem delu, ki si ga je zadal, je vedno našel čas tudi za nas in naše težave. In za šport. Da, bil je tudi športnik, košarkar in zagnan nogometni navijač. Prav on, miren in preudaren doktor bibliotekarstva, si je hudo polomil nogo, ko se je čez zid umikal pred izgredi na bežigrajskem nogometnem štadionu!

¹ Kogar ljubijo bogovi, mlad umre. (T. Maccius Plautus, Bacchides, IV 4, 786)

Pri svojem strokovnem delu se je loteval vsega, kar se mu je zdelo dovolj pomembno, zato ni bil nikoli ozko usmerjen in omejen v svojih pogledih. Metodologiji raziskovalnega dela je ostajal zvest na vsakem koraku. In vedno je bil poln novih idej, ki jih je kar stresal z rokava, potem pa tudi uspel uresničiti. Kadar se je naloge lotil, jo je vedno tudi izpeljal do konca. Zato smo ga z vso vnemo in z neprikritim veseljem podprli in vzpodbujali, tudi takrat, ko je kandidiral za pomočnika ravnatelja, nato pa še za ravnatelja Narodne in univerzitetne knjižnice. Svojega znanja tudi nikoli ni skrival samo zase, bogato ga je razdajal, med drugim tudi kot asistent in kasneje docent na Oddelku za bibliotekarstvo študentom bibliotekarstva, ki jih je navduševal s predavanji o sodobnih metodah v informatiki. Tudi z idejami o poizvedovanju v naravnem jeziku, ki jih je razvil v svojem doktoratu prav za potrebe slovenskega jezika.

Mirko je bil tudi eden prvih, ki je spoznal pomen poslovnega menedžmenta v knjižnicah. Povzemal je lik sodobnega menedžerja in proučeval delo sodobnih japonskih menedžerjev, se strokovno poglobljal v skrivnosti ekonomične izrabe in organiziranja delovnega časa, ob tem pa nadvse resno jemal vedo o človeških odnosih. Kar presenetilo nas je, da je kot bibliotekar (!) postal član slovenskega društva menedžerjev.

V njegovem znanju in vrlinah smo videli vizijo razvoja slovenskega bibliotekarstva v zadnji dekadi dvajsetega stoletja, tudi v mednarodnem povezovanju, kjer si je kot mladenič in še skoraj "začetnik" v nekaj letih pridobil neverjeten renome in spoštovanje med najuglednejšimi strokovnjaki iz celega sveta. Ob njegovi smrti smo dobivali izraze globokega sožalja in spoštovanja do preminulega kolega iz Španije, Velike Britanije, ZDA, Francije . . . od povsod. Le nekaj tednov pred nesrečo je na konferenci Ifle v New Delhiju v Indiji s svojimi idejami navduševal na sekciji za nacionalne knjižnice, pridobil ugledna imena k sodelovanju v mednarodnem projektu ... Ob tem pa tako neizmerno užival v pravem neznansko pekočem indijskem curriju, nekvašenem kruhu in naravnih lepotah. Skupaj smo najeli predpotopno šklopotalo s šoferjem Gurkhom in se po razdrapani indijski "avtocesti", polni volovskih in kameljih vpreg in blaznih šoferjev brez luči ali s slepečimi žarometi naravnost v oči, odpravili v Agro občudovat pravljlično lepe kamnite čipke Tadž Mahala. Bili smo očarani, mogoče Mirko še najbolj. Ko smo zvečer ob steklenici piva obujali spomine na srečanje z medvedom in noro, skoraj samomorilsko vožnjo z avtomobilom, smo soglasno ugotovili: "Če smo preživeli vse to, nas čaka vsaj še sto let življenja!". Zakaj nam ga je usoda potem vzela tisto sivo deževno soboto zjutraj na mirni Večni poti, v blagem levem ovinku pri petdesetih kilometrih na uro? Komaj deset dni po tistem, ko ga je Skupščina Republike Slovenije s 23. septembrom 1992 imenovala za ravnatelja Narodne in univerzitetne knjižnice. Njegov mandat je trajal le deset dni! Mi pa smo toliko pričakovali od njega.

Njegov predhodnik Tomo Martelanc je takrat zapisal: "Bil je ravnatelj NUK le 10 dni. Deset let pa je delal v NUK in v slovenskem knjižničarstvu. V zgodovini NUK bo pisalo, da je bil njegov najmlajši ravnatelj in da je bil strokovno najbolj podkovan, upravičeno pa bomo lahko slutili, da bi to nemara bil najboljši ravnatelj v več kot 200 letih delovanja naše slovite nacionalne kulturne institucije."

Mirkov zadnji javni nastop je bil na posvetovanju Zveze bibliotekarskih društev Slovenije "Knjižnice in informacijska politika" 24. septembra 1992 v Ljubljani. V uvodnem referatu "Načrtovanje razvoja knjižničarstva v Sloveniji - nekaj tez" je v trinajstih točkah opredelil slovenski knjižnični informacijski sistem na vseh ravneh. Prav ta prispevek in njegov Program razvoja Narodne in univerzitetne knjižnice, s katerim je kandidiral za najvišji položaj v slovenski nacionalki, sta najdragocenejša dela njegove bogate zapuščine. Poleg topline in prijateljstva, ki ostajata za vedno z nami, za katere pa je moj besednjak prereven, da bi ju lahko opisal.

Ivan Kanič

ZBDS

**PREJEMNIKI NAJVIŠJIH
DRŽAVNIH PRIZNANJ S
PODROČJA
BIBLIOTEKARSTVA**

ČOPOVA DIPLOMA

JOŽE ČAKŠ

za skoraj tridesetletno uspešno delo na področju knjižničarstva na področju Kozjanskega in Obsotelja. Poudariti je potrebno zlasti njegovo prizadevanje za utrditev knjižnične mreže na tem področju. Začetki njegovega dela segajo v leto 1974 v knjižnici Šmarje pri Jelšah, ki je takrat imela 40 m². Štiri leta zatem je knjižnico preselil v nove prostore ter poskrbel za podružnice še v sedmih krajevnih skupnostih. Letos spomladi so knjižnico obnovili in jo povečali. Njena prvotna površina se je povečala desetkratno. Nemajhne zasluge za to je imel tudi neprofesionalni župan (že deset let), ki je kar naš nagrajenec, gospod Jože.

Jože Čakš se posveča tudi domoznanskemu raziskovanju in proučevanju lokalne zgodovine. Vodi odmevne literarne večere in pogovore z ustvarjalci. Poleg strokovnih prispevkov doma je sodeloval tudi pri predstavitvi slovenskega knjižničarstva v Avstriji z referatom "Knjižničarstvo na manj razvitih območjih Slovenije".

Pet let je zelo uspešno vodil Društvo knjižničarjev Celje. V tem obdobju so se začela tudi vsakoletna srečanja članov društva, aktivno je sodeloval v predsedstvu ZBDS, v sekciji za SIK in bil osem let član uredniškega odbora Knjižnice.

Z izjemnim smislom za humor, z življenjskim optimizmom, delavnostjo

in strpnostjo je nagrajenec Jože Čakš v skoraj tridesetletnem obdobju delovanja uspel kot višji knjižničar, direktor zavoda in vodja knjižnice skupaj s svojim kolektivom uresničevati vizijo sodobne in uporabnikom prijazne knjižnice ter kot župan uveljavljati potrebe in interese knjižničarske stroke.

mag. JANEZ JUG

Mag. Janez Jug je aktivno, vestno, zagnano in uspešno vodil Osrednjo družboslovno knjižnico Jožeta Goričarja v zadnjem desetletju. Na osnovi svojega širokega znanja s področja knjižničarstva, dokumentalistike, informacijskih in organizacijskih ved je v devetdesetih, v času velikih tehnoloških, organizacijskih in vsebinskih sprememb, kreativno uvajal novosti in izboljšave v delovanju knjižnice. Po njegovi zaslugi so zaposleni v ODKJG sposobni sprejemati in aplicirati nove informacijske medije, vire in sisteme. Organizacijo in delovanje Osrednje družboslovne knjižnice je dvignil na strokovno kvalitetnejši nivo. Od leta 1993 dalje je pripravljaval strateške osnove za novo družboslovno knjižnico ter 1999 uspešno izpeljal njeno selitev v nove, večje in udobnejše prostore s pomembno novostjo: prostim pristopom do 17.000 enot knjižnega gradiva.

S svojim znanjem, izkušnjami in izboljšavami je vplival tudi na širše profesionalno okolje, tako znotraj koordinacijskega kroga za družboslovje kot tudi celotnega knjižničnega sistema v Sloveniji. S sodelovanjem v zunanjih institucijah (MŠZŠ, Univerza, NUK, IZUM) je pomembno sooblikoval razvoj visokošolskih knjižnic. Posebej gre omeniti njegovo skrb za uvajanje novosti pri delovanju in povezovanju visokošolskih knjižnic.

BARBARA KOVAŘ

Višja bibliotekarka Barbara Kovař je zaposlena v Mariborski knjižnici od leta 1989. Vodi Službo za razvoj in matično dejavnost.

Barbaro Kovař odlikujejo izjemne organizacijske sposobnosti, natančnost in vestnost. Ob opravljanju vodstvenih nalog nenehno skrbi za svoje strokovno izobraževanje ter pridobljeno znanje posreduje drugim. Posebno se posveča raziskovanju marketinških pristopov v knjižnici in področju odnosov z javnostmi. Imela je vrsto odmevnih referatov in predavanj na strokovnih posvetovanjih.

Zavzeto je sodelovala pri vključevanju enot Mariborske knjižnice v COBISS ter pri tem uspešno reševala tehnične in strokovne probleme. Velike zasluge ima tudi pri računalniškem in komunikacijskem posodabljanju Mariborske knjižnice.

Za oblikovanje domače strani Mariborske knjižnice je prejela nagrado Sekcije za specialne knjižnice pri ZBDS. Domača stran Mariborske knjižnice je dobila visoko oceno tudi na Danskem kot zgleden primer spletne strani za ljudi s posebnimi potrebami.

Letos je skupaj s sodelavci v Mariborski knjižnici vpeljala novo storitev "Vprašaj knjižničarja".

Vrsto let že aktivno sodeluje v Sekciji za SIK pri ZBDS in v Sekciji za potujoče knjižnice.

Z veliko mero odgovornosti že od leta 1993 opravlja naloge namestnice ravnateljice v Mariborski knjižnici. Na Ministrstvu za kulturo je članica ekspertne skupine za knjižničarstvo.

Barbara Kovař je med sodelavci, ki jo tudi predlagajo za to odlikovanje priljubljena in cenjena.

NATAŠA KUŠTRIN TUŠEK

Ga. Nataša Kuštrin Tušek je z visoko profesionalno in etično zavezanostjo bibliotekarski stroki močno zaznamovala razvoj šolskih knjižnic v Sloveniji od začetka devetdesetih let naprej, ko se je zaposlila kot knjižničarka na Šolskem centru Nova Gorica, kjer od 1999 opravlja naloge vodje knjižnice.

Na prvem mestu gre pri gospe Nataši Kuštrin Tušek omeniti njeno delovanje v Sekciji za šolske knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, katere vodstvo je prevzela leta 1995. V času njenega predsedovanja je Sekcija za šolske knjižnice postala prepoznavna znotraj ZBDS in hkrati s svojimi dejavnostmi pomembno vpliva na spremembe in izboljšave slovenskega šolskega knjižničarstva.

Nataša Kuštrin Tušek je organizirala številna predavanja, delavnice in okrogle mize na posvetovanjih ZBDS, dosegla je, da so posvetovanja Zveze vključena v katalog stalnega strokovnega izpopolnjevanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Njena štiriletna prizadevanja za prenovu standardov za šolske knjižnice pri Komisiji za prenovu standardov so se zaključila s sprejetjem novih standardov. Izvedla je številne seminarje s področja računalniškega opismenjevanja in uresničila projekt Digitalna šolska knjižnica, katere rezultat, spletni portal, je šolskim knjižnicam potreben vir informacij.

Pri svojem delu se povezuje s številnimi ustanovami (Zavod za šolstvo, Pedagoški inštitut, Državno matično službo za knjižničarstvo pri NUK in MŠZŠ) in svoje bogate strokovne izkušnje nesebično deli z mlajšimi kolegicami in s šolskimi knjižničarji iz sosednjih držav in zamejstva.

Društvo bibliotekarjev deluje kot prostovoljna strokovna organizacija knjižničarjev in bibliotekarjev na širšem območju celjske regije od leta 1957. Društvo je takrat začelo delovati kot podružnica Društva bibliotekarjev Slovenije in nato kot samostojno Društvo bibliotekarjev Celje od leta 1976. Kot takšno je torej tudi že praznovalo srebrni jubilej. Do leta 1982 mu je predsedoval prof. Vlado Novak.

Ves čas si je prizadevalo za povezovanje knjižničarskih delavcev, omogočalo je izmenjavo strokovnih izkušenj med člani, skrbelo za strokovno izpopolnjevanje z organizacijo posvetov, seminarjev, predavanj in ekskurzij.

Posebej moramo poudariti izredno hitro rast članov društva, ki se je v zadnjih desetih letih podvojilo.

Društvo aktivno vpliva na delo in razvoj naše krovne organizacije. Tako sta bili tudi na pobudo celjskega društva pred petimi leti ustanovljeni sekciji za domoznanstvo in za študente.

Ob 25-letnici delovanja je društvo organiziralo posvet in izdalo zbornik »Kaj lahko bibliotekarska društva prispevajo k razvoju stroke?«. S tem je spodbudilo razpravo o poslanstvu in ciljih ter tudi o organizaciji naših strokovnih združenj.

Vodstvo društva bibliotekarjev Celje in njegovi člani zaslužijo pohvalo za svoje dosedanje uspešno delo. Zunanji izraz te pohvale je tudi Čopova diploma.

ANTON STIPIČ

je zaposlen v Mariborski knjižnici kot voznik in knjižničar na bibliobusu. Že od vsega začetka, od daljnega leta 1974, ko so v Mariborki knjižnici kupili prvi bibliobus, zgledno skrbi za vsa vozila, istočasno pa se kot zavzet knjižničar posveča bralcem, se rad pogovori z njimi tudi o vsakodnevnih dogodkih, njihovih doživljajih in jim svetuje ter pomaga pri izbiri gradiva. S tem že vsa leta opravlja tudi socialno vlogo splošne knjižnice in je postal prepoznavna osebnost bibliobusa Mariborske knjižnice.

Anton Stipič pri svojem delu na terenu že vsa leta aktivno sodeluje z okolji, v katerih so postajališča bibliobusa, zbira informacije o potrebah prebivalcev v krajih, ki jih obiskuje bibliobus, daje pobude za nova postajališča in za organizacijo dela. Vsakokrat je zavzeto sodeloval pri nakupih novih bibliobusov za Mariborsko knjižnico in aktivno sodeloval pri načrtovanju in s proizvajalcem vozila pri izvedbi vozila. Vseh 29 let je pri delu izredno natančen in skrben, med sodelavci in kolegi iz drugih slovenskih potujočih knjižnic zelo priljubljen. Tudi tem je pripravljen pri načrtovanju novih vozil vedno svetovati in pomagati.

MARINKA VIČIČ

višja knjižničarska referentka, je v Univerzitetni knjižnici Maribor zaposlena že 31 let. Opravlja je raznovrstne delovne naloge, od katalogizacije do izposoje, na oddelku za dokumentacijo in bibliografijo, od leta 1974 pa opravlja naloge akcesorke za periodične publikacije.

Vsa leta je vestno in visoko strokovno skrbela za nabavo znanstvene periodike, pomemben pa je

tudi njen prispevek pri izvedbi informacijske tehnologije na področju nabave in obdelave periodike. S svojo predanostjo in vestnostjo je bila vedno vzor mlajšim sodelavkam, ki jih je uvajala. Aktivna je bila tudi na področju kulturnih dejavnosti v okviru Zveze kulturnih organizacij, kjer se je posvečala skrbi za knjigo. Vsa leta je tudi aktivna članica Društva bibliotekarjev Maribor, več let pa je bila tudi blagajničarka društva.

Zaradi svojega optimizma in sproščenosti je med sodelavci in strokovnimi kolegi zelo priljubljena.

NEVENKA ŽITKO

višja knjižničarka referentka, je v Delavski knjižnici, enoti Knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani, zaposlena že 29 let.

Odlikuje jo popolna pripadnost knjižnici in njenim bralcem, vzorno strokovno delo, predvsem pa izostren čut za potrebe in želje bralcev, ki so potrebni prijazne besede in človeškega razumevanja.

S knjižnico je doživljala različne razvojne faze. Na področju strokovnega delovanja je bila vedno konstruktivna in inovativna. Pri izdelavi opreme ob adaptaciji Delavske knjižnice leta 1990 je predlagala več izboljšav, ki so bile tudi realizirane. Izkazala se je tudi kot dobra organizatorica, saj je z vrsto idej kot članica Organizacijskega odbora za proslavo obletnic Knjižnice Otona Župančiča odločilno prispevala h kvalitetni proslavi le-teh.

Izjemno uspešna pa je tudi pri opismenjevanju novih bralcev za program Cobiss in za uporabo knjižničnega gradiva.

ZAHVALA

Društvo bibliotekarjev Gorenjske se ob tej priliki zahvaljuje vsem naštetim donatorjem, ki so materialno pomagali pri izvedbi posvetovanja *Knjižnice in javnost*, ki je bilo na Bledu, od 14.10. do 16.10.2002, niso pa bili omenjeni v zborniku.

- *Poslovni sistem Mercator d.d.*, Ljubljana
- *Elita trgovina in storitve d.d.*, Kranj
- *Občina Tržič*
- *Melom d.o.o.*, Sp. Bistrica
- *Frizerski salon Karmen*, Sr. Bela
- *Sadovnjak Resje*, Podvin
- *Trgovina Sivka*, Škofja Loka
- *Gorenjska predilnica*, Škofja Loka
- *Trgovina Mateja*, Škofja Loka
- *Galerija Fara*, Škofja Loka
- *Čarman šport*, Sv. Duh
- *Trgovina Miramar*, Virmaše
- *Trgovina Paleta*, Škofja Loka
- *Freising*, Škofja Loka
- *Krekova banka*, Škofja Loka
- *Mercator Gorenjska d.d.*, Škofja Loka
- *Urarstvo Robnik*, Kranj
- *Trgovina Dada*, Kranj
- *Šiviljstvo in trgovina Nina*, Srednja Bela
- *Panika d.o.o.*, Kranj
- *Medisan d.o.o.*, Kranj
- *Zupan Co. d.o.o.*, Kranj
- *Sib d.o.o.*, Cerklje na Gorenjskem
- *Zlatko Šifrer*, Kranj
- *Vinum*, Britof
- *Pekarna Maček*, Britof
- *Lincer*, Kranj
- *Cvetličarna Lokvanj*, Preddvor
- *Spar Slovenija*, Ljubljana
- *Slaščičarna Šmon*, Bled
- *Don Don*, Laze
- *Mladinska knjiga*, Kranj
- *Knjižnica Ivana Tavčarja*, Škofja Loka

SPLOŠNE KNJIŽNICE

20. NOVEMBER, DAN SLOVENSkih SPLOŠNIH KNJIŽNIC

Lanski projekt promocije splošnih knjižnic, ki ga je organizirala Sekcija za splošne knjižnice pri ZBDS, v sodelovanju z Zvezo splošnih knjižnic Slovenije in s finančno podporo Ministrstva za kulturo, je prerasel v 20. november, Dan slovenskih splošnih knjižnic.

Praznovali smo ga prvič. V knjižnicah so se vrstile številne prireditve in dejavnosti:

- dan odprtih vrat,
- vodeni ogledi knjižničnih prostorov,
- otvoritve razstav,
- ure pravljic,
- ustvarjalne delavnice pod vodstvom slikarjev,
- literarne delavnice,
- predstavitve domoznanskih dejavnosti,
- srečanja z gledališkimi igralci in pevci,
- literarni večeri s pisatelji,
- predstavitve novih knjižnih del (omeniti moramo strokovno delo Milene Enci "Potujoča knjižnica in načrt bibliobusnih postajališč na Gorenjskem" in zloženko "Središče za mlade v Knjižnici Otona Župančiča"),
- pogovori o knjigah,
- lutkovne predstave,
- dramske predstave,
- potopisna predavanja,
- predavanja o zdravju,
- obiski posebnih gostov - literarnih ustvarjalcev, županov in ravnateljev osnovnih šol, ki so skupaj s knjižničarji izposojali

- knjižnično gradivo in pomagali pri posredovanju različnih informacij,
- uvajanje v osnove Interneta in uporabe baz podatkov ter nenazadnje
- otvoritev nove knjižnice v Trbovljah.

Nekatere knjižnice so praznik zaznamovale z daljšo odprtostjo, z večdnevnim praznovanjem, prostore so okrasile s cvetjem, uporabnike so pogostile z bonboni, kavo in čajem. Večina knjižnic se je odločila za brezplačne storitve za članarino, obrabnino, zamudnino in uporabo Interneta, mlajši uporabniki pa so bili ob vpisu obdarovani.

V dveh knjižnicah je potekala predstavitev knjižnice in kraja, v katerem delujeta, s pomočjo video projekcije. Omeniti moramo še solidarnost, saj so nekatere knjižnice podarile izbrano knjižnično gradivo osnovnim šolam in bolnišnici, uporabnikom pa so podarjale izločene knjige. Knjižnice so na poseben dan opozorile tudi z *enotnim plakatom*. Vsaka knjižnica je poskrbela še za svoj propagandni material, kot so splošna obvestila o knjižnici in njenih prostorih, obvestila o dogodkih v prihajajočem mesecu, najbolj branih knjigah, "priporočamo vam v branje", "radi poslušamo", "bralna znamenja", "literarne uganke", "knjižni kviz" in podobno.

Na Ministrstvu za kulturo je potekala tiskovna konferenca, na kateri je bila predstavljena mreža splošnih knjižnic v Sloveniji. Potek in rezultati strokovnega dela so bili podkrepjeni s statističnimi podatki o delu knjižnic iz preteklega leta. Razložena je bila raznovrstna ponudba informacij in storitev za različne ciljne skupine uporabnikov. Vedno večji pomen imata hitra in učinkovita dostopnost vsakršnih informacij in na tem področju države Evropske skupnosti priznavajo pomembno vlogo splošnim knjižnicam. Beseda je tekla o nedavno

sprejetem Zakonu o knjižničarstvu in o Nacionalnem svetu za knjižnično dejavnost, ki že obravnava standarde za splošne knjižnice in nekatere podzakonske akte. Nakazani so bili tudi problemi pomanjkanja denarja, neustreznih prostorov in kroničnega pomanjkanja strokovnega kadra.

Na tiskovni konferenci so sodelovali Ciril Baškovič, državni sekretar na Ministrstvu za kulturo, Breda Karun, predsednica Sekcije za splošne knjižnice pri ZBDS, dr. Silva Novljan, svetovalka za splošne knjižnice v Narodni in univerzitetni knjižnici in Joža Ocepek, predsednica Zveze splošnih knjižnic Slovenije.

Dan splošnih knjižnic so spremljali in o dogajanjih primerno obveščali javni mediji, radio, televizija in časniki, tako na lokalnem kot na državnem nivoju.

Praznovati naš praznik delovno in svečano je bila pravilna odločitev. Knjižnice je obiskalo veliko občanov, aktivnih in novih članov. To so potrdili tudi statistični prikazi (primerjava 13. in 20. november) o obisku knjižnic in izposoji knjižničnega gradiva.

Mateja Ločniškar-Fidler
Sekcija za splošne knjižnice pri ZBDS

SLOVENSKI KNJIŽNI KVIZ 2002 "ANTON INGOLIČ IN ŠTAJERSKA"

Letošnji peti Slovenski knjižni kviz (oz. enajsti knjižni kviz, ker je Slovenija pred tem sodelovala v šestih mednarodnih knjižnih kvizih) je bil namenjen pisatelju *Anton Ingoliču in Štajerski*. S kvizom smo obeležili tudi letošnje mednarodno leto kulturne dediščine in mednarodno leto gora. Da bi bilo reševanje kviza tudi zabavno, smo ga oblikovali kot zbiranje vsebinsko povezanih trojk; vprašalnik

je bilo možno razrezati in iskati trojke na način igre spomin. Rešitev razredne stopnje je bila *Pojdem na Štajersko*, predmetne pa *Mladost na stopnicah*. Vprašalnike smo natisnili v 40.000 izvodih in plakate v 1.000 izvodih. Kviz je bilo mogoče reševati tudi na *internetu*: www.lj-oz.sik.si/kviz

Tudi letošnji kviz smo kot vsa leta doslej pripravili v Pionirski knjižnici, enoti Knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani, in sicer sodelavci: Monika Čermelj, Mariborska knjižnica; Branko Goropevšek, Osrednja knjižnica Celje; Liljana Klemenčič, Knjižnica Ivana Potrča, Ptuj; Barbara Koritnik, OŠ Dravlje; Ivanka Učakar, OŠ Frana Albrehta, Kamnik; Darja Lavrenčič Vrabc in Tilka Jamnik, Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica. Vprašalnik je ilustriral in oblikoval Alojz Zorman Fojž, enigmatični del je prispeval Jože Petelin, zemljevide Zmago Drole, na internet pa je kviz postavil Oskar Wolf iz Knjižnice Otona Župančiča. Vprašalnike in plakate je natisnila Mladinska knjiga Tiskarna.

Kviz so gmotno podprli Ministrstva RS za kulturo, Bralno društvo Slovenije, Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS, Slovenska sekcija IBBY, Mladinska knjiga Tiskarna, Mladinska knjiga Založba, ter založbe: DZS, Karantanija, Mladika, Pisanica in Rokus.

V kvizu je sodelovalo 59 splošnih knjižnic, Narodna in študijska knjižnica v Trstu, slovenski otroci dopolnilnega pouka slov. jezika in kulture v Švici in udeleženci poletne šole slov. jezika (iz Nemčije, Srbije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine). Splošne knjižnice v Sloveniji so sodelovale s šolskimi knjižnicami in drugimi dejavniki v svojem okolju.

Okrog 17. septembra so splošne knjižnice organizirale žrebanje med svojimi reševalci. Eden od izžrebancev iz vsake osrednje slovenske splošne knjižnice se je s svojim mentorjem udeležil državne sklepne prireditve, ki

je bila v Ljubljani 8. oktobra; organiziralo jo je Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS. Zbrali smo se na ljubljanskem gradu, kjer nas je sprejela županja mesta Ljubljana gospa Vika Potočnik, nato smo si ogledali predstavo Mini teatra *Volk in kozlički*. Osrednji dogodek je bilo snemanje TV oddaje "Pojmo na Štajersko", ki je bila na sporedu na TV Slovenija I.

Letošnji kviz je reševalo **31.915 reševalcev** (od tega 313 slov. otrok iz zamejstva in 52 slov. otrok iz drugih držav; prek interneta je reševalo 442 otrok).

Na sklepni prireditvi je bila med vsemi reševalci izžrebana Nina Cecelj, ki je pravilno rešitev oddala v Knjižnici Domžale (nagrado, enotedenske počitnice, prispeva Društvo Bralna značka Slovenije-ZPMS). Med mentorji kviza pa sta bili izžrebani Marta Koritnik in Tanja Pernat, šolski knjižničarki v OŠ Vodmat v Ljubljani (nagrado, obisk sejma otroških knjig v Bologni, prispeva Bralno društvo Slovenije).

Vsem, ki ste sodelovali pri pripravi in izvedbi kviza ter njegovi sklepni prireditvi, se prisrčno zahvaljujemo. Zahvaljujemo se tudi sponzorjem, ki so gmotno podprli kviz in prispevali nagrade za mlade reševalce in njihove mentorje.

Poročilo o poteku letošnjega knjižnega kviza smo sestavili na podlagi poročil splošnih knjižnic in s pomočjo anketnega vprašalnika, ki smo ga poslali vsem splošnim knjižnicam:

Reševanje kviza je potekalo v večini knjižnic tako kot prejšnja leta, nič novega niso uvedle. Nekatere pa so na podlagi izkušenj iz prejšnjih let kaj malega spremenile. Za zaključek reševanja je tretjina knjižnic pripravila sklepno prireditev, nekatere so jo morale zaradi pomanjkanja finančnih sredstev opustiti (kar je škoda, ker je v njihovem okolju pomenila enega od osrednjih dogodkov), nekatere so

opravile interno žrebanje, morda celo v sodelovanju z lokalnimi mediji. Pomembno je, da vse osrednje knjižnice pripravijo zaključek (ni nujno, da je to velika prireditev!) in poskrbijo, da so reševalci in sodelavci kviza obveščeni o poteku in izvidu reševanja.

So letošnji kviz reševali prek interneta v splošni knjižnici? V slabi polovici knjižnic so reševalci imeli to možnost, vendar pa jih knjižničarji niso učili oz. jim pomagali pri reševanju. V 11 knjižnicah so reševalce učili reševanja prek interneta, v eni so na eni "svojih" OŠ organizirali celo skupno reševanje. Iz nemalo knjižnic poročajo, da zaradi pomanjkanja kadra pomoč reševalcem kviza ni mogoča. V preostalih knjižnicah pa zaradi prostorskih stiske dostop do interneta sploh ni možen oz. dostopa v knjižnici sploh še nimajo. Letošnji kviz je prek interneta reševalo 442 reševalcev, kar je precej več kot leto poprej. Pregled reševalcev kaže, da se je to dogajalo predvsem kot skupinsko reševanje na OŠ, zelo malo je prispelo individualnih rešitev oz. takšnih, ki bi prišli z naslovov osrednjih SIK. Kaže se, da tudi pri reševanju prek interneta splošne knjižnice v glavnem organizirajo in motivirajo. Poleg tega je nemogoče nadzorovati število poslanih rešitev z "njihovega" področja, zato bomo reševalce prek interneta že pri naslednjem kvizu obravnavali posebej in med njimi izžrebali enega reševalca. V prihodnje bodo torej reševanje kviza organizirale in sklenile osrednje splošne knjižnice in ena virtualna knjižnica.

Kaj vse so sporočili v zvezi s Slovenskim knjižnim kvizom, letošnjim in na splošno? Kar nekaj pripomb smo dobili, da je bil letošnji kviz preveč obsežen (tudi njegovi sodelavci smo nekaj časa razmišljali, da bi ga razbili v tri, v Podravje, Savinjsko in Zasavje, pa smo se potem vendarle stežka odločili za "Štajersko"). Precej je bilo tudi mnenj, da je bil vprašalnik oz.

reševanje kviza letos preveč zahtevno. Pri reševanju je bila potrebna pomoč knjižničarja in ni ga bilo mogoče rešiti v eni uri. Kviz je zamišljen kot oblika knjižnično-informacijskega opismenjevanja; torej je knjižničarju pomoč pri učenju osnovnošolcev za knjižnico in uporabo njenega gradiva oz. učitelju didaktično gradivo pri navajanju otrok na učenje z različnimi viri informacij, z raziskovanjem ipd. Pri kvizu ne gre le za to, da ga mladi reševalec reši, ampak predvsem zato, da ga ob določenih temi knjižničarji in učitelji naučimo iskanja informacij, uporabe knjižničnih orodij in ga spodbudimo k branju! Ali kot je zapisala ena od knjižničark: *osnovnošolci bi pridobili ogromno bogastvo, ko bi si znali vzeli učitelji čas in bi vodili reševanje kviza po okvirnih točkah (že pripravljenih izhodiščih).*

Če bi kviz splošne knjižnice in osnovne šole (ne le šolske knjižnice, ampak vsi učitelji!) jemale in izvajale kot spoznavanje določene slovenske pokrajine in njenih književnikov s pomočjo informacijskih virov, potem ne bi bilo pripomb, da so SIK-i postali le še koordinatorji, organizatorji in sponzorji in da se je Slovenski knjižni kviz iztrošil. Ni razumljivo, da učitelji niso zainteresirani za njegovo reševanje in za izvajanje KIZ ob njem, saj prenova pouka v devetletki zahteva učenje učenja z različnimi viri, kritično razmišljanje, raziskovanje, sodelovanje ipd. Učitelji kviz lahko jemljejo kot didaktični pripomoček pri pouku; mogoče samo sklop vprašanj ali celo samo eno vprašanje, in sicer kot motivacijo za usvajanje nove snovi, preverjanje ali utrjevanje znanja. Na takšen način kviz kaj hitro preseže zahtevano šolsko znanje. Zanimanje in povečane bralne potrebe reševalcev prerastejo ponudbo šolske knjižnice in reševalci pridejo v splošno knjižnico. Zato kviz spodbuja sodelovanje med poukom in šolsko knjižnico, v nadaljevanju pa tudi s splošno

knjižnico. Kviz absolutno ni zamišljen kot hitro zbiranje rešitev in primerjava števila reševalcev v posameznih letih!

Zato bomo tudi **čas reševanje kviza** ohranili takšen, kot je bil do sedaj, potrudili se bomo le, da bi začeli kakšen mesec prej (ne šele marca!). Odgovori na to vprašanje v anketi o kvizu namreč potrjujejo to, da kviz spomladi rešujejo na šolah, poleti pa z njim nadaljujejo v splošnih knjižnicah, kjer ponekod pripravljajo imenitne dejavnosti, ki skušajo zadovoljiti različne interese otrok in razviti njihove bralne potrebe. Če bi kviz na državni ravni zaključili ob koncu šolskega leta, bi splošne knjižnice izgubile marsikatero teh možnosti. Nekateri knjižnice organizirajo zaključek kviza na vsaki šoli posebej ob koncu šolskega leta (oz. se pridružijo npr. prireditvi ob koncu bralne sezone na šoli), *da učenci sploh vedo, zakaj so nagrajeni*, potem nadaljujejo z reševanjem in spremljevalnimi prireditvami med počitnicami v knjižnici, okrog 17. septembra pa izžrebajo samo še glavnega nagrajenca za državno prireditev v Ljubljani.

Poročila s knjižnic kažejo, da splošne knjižnice zelo prilagajajo organizacijo in reševanje kviza glede na prostorske, kadrovske, finančne in druge možnosti (ki se z leti tudi spreminjajo!). Odzivi s terena pa kažejo tudi na to, da bi bila potrebna za učinkovito (ne le uspešno!) reševanje kviza marsikje oz. pri marsikom sprememba v mišljenju. S kvizom vsekakor prehitimo prakso poučevanja in učenja v osnovni šoli. S kvizom vabimo k samostojnemu učenju z informacijskimi viri, kritičnemu razmišljanju in ustvarjalnemu delu že vse od prvega kviza leta 1992, ko smo prvič v Sloveniji reševali kviz *Krištof Kolumb in doba odkritij*. Takšno prakso poučevanja in učenja pa uvaja šele devetletka.

Knjižni kviz torej nikakor ne more biti preživeta oblika motiviranja za branje, z njim bomo nadaljevali do leta

2007, ko bo "pokrita" vsa Slovenija, načrt je narejen in se ga bomo držali: 2003: Miško Kranjec in Prekmurje; 2004: Srečko Kosovel ter Kras in Primorje; 2005: Dragotin Kette in Notranjska; 2006: Simon Gregorčič in Goriška; 2007: Ivan Cankar in Ljubljana (s širšo okolico).

Knjižničarji iz splošnih in šolskih knjižnic ter učitelji tako že vnaprej vemo za vsako leto posebej, čemu bo kviz namenjen in lahko načrtujemo njegovo vključevanje v svoje delo. Po tolikih letih že vsi vemo, da je z vsemi spodbudami ob vprašalniku kviz vsako leto zaokroženo didaktično gradivo, ki nudi ogromno predlogov in spodbud za poučevanje in učenje!

V anketi smo vprašali tudi o tem, ali bodo **v naslednjem šolskem letu splošne knjižnice sodelovale v kvizu in prispevale sredstva**, če bo potrebno (navedli smo znesek v višini okrog 15.000 Sit). 21 jih je odgovorilo, da bodo sodelovale in prispevale sredstva, 24 ne vedo, odvisno od tega, če bomo lahko prispevali sredstva, štiri knjižnice želijo sodelovati, vendar sredstev ne bodo prispevale, tri knjižnice pa ne bodo več sodelovale.

Ker se avtorji in organizatorji kviza zavedamo njegove pomembnosti, bomo vztrajali pri ministrstvih, da pridobimo čim več sredstev za pripravo vprašalnikov, plakatov in spremnega gradiva. Poleg Ministrstva za kulturo bi vsekakor moralo biti zainteresirano za izvajanje kviza Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. Poleg tega smo v času, ko je živahen pretok kapitala iz profitnih v neprofitne dejavnosti; potrebni so le pravi prijemi, menedžersko znanje, čas, energija in - žal - tudi osebna poznanstva ... Poleg strokovne ekipe je torej potreben še nekdo, ki se bo ukvarjal s tem.

V anketi smo vprašali tudi, **kaj menijo o državni sklepni prireditvi kviza v Ljubljani**. 28 knjižnic meni, naj ostane tako, kot je bilo do sedaj:

sklepna prireditev kviza v Ljubljani in snemanje TV oddaje, 13 pa jih meni, naj sklepna prireditev ostane, snemanje TV oddaje pa bi nadomestili s čim drugim. Predvsem pa se kaže, da so negativne pripombe v glavnem iz knjižnic, ki s svojim reševalcem v Ljubljano pošiljajo organizatorja kviza iz SIK. Takšna je tale pripomba: *v začetku so bile sklepne prireditve bolj raznolike - vedno je bilo kaj drugega in za otroke zanimivo, snemanje oddaje se ponavlja že nekaj let zapored! Postaja dolgočasno - brez pričakovanja; kaj bo letos? Kako je to mogoče? Vsako leto prihaja v Ljubljano 60 novih izžrebanih reševalcev v spremstvu svojih šolskih knjižničarjev, učiteljev ali celo staršev. Ponavadi so navdušeni, saj je takšen neobvezen obisk Ljubljane in še posebno snemanje TV oddaje (enkrat v življenju!) za večino udeležencev nepozabno doživetje, čeprav je tudi utrudljivo. Organizatorji sklepne prireditve bomo torej nadaljevali na podoben način: kaj dosti programa ni mogoče ponuditi, ker reševalci in njihovi spremljevalci prihajajo iz vseh koncev Slovenije in imamo tako na voljo le malo ur. In dokler bo TV Slovenija pripravljena, bomo snemali TV oddajo, kajti biti na TV je še vedno dogodek in zdi se nam pomembno, da se na TV govori o slovenskih knjižnicah in njihovih prizadevanjih za branje!*

Sklepna prireditev bo še naprej v Ljubljani, kajti v pokrajini, ki jo kviz obravnava je iz več razlogov neprimerna in težko izvedljiva. Katera osrednja knjižnica bi bila pripravljena prevzeti še sodelovane pri tem? Se pa zelo razširja to, da nekatere knjižnice za svoje izžrebane reševalce organizirajo izlet po obravnavani pokrajini. Izlet z nekaj izžrebanimi reševalci je čisto nekaj drugega kot množica gostov, ki se zberejo na državni sklepni prireditvi.

V sredo, 23. oktobra 2002, smo začeli s pripravo Slovenskega

knjižnega kviza 2003 *Miško Kranjec in Prekmurje*. Avtorska skupina - tokrat sta v njej tudi knjižničarki iz Murske Sobotne in Lendave – bo pohitela s pripravo, kolikor se bo le dalo, sicer pa nam glede na ugotovitve ankete ni treba ničesar nujno spremeniti. Izvedbo kviza v vašem okolju pa boste splošne knjižnice organizirale glede na vaše dosedanje izkušnje oz. spremenile po zgledu drugih knjižnic; prav zato tako natanko zbiramo vse vaše odgovore!

To je le povzetek odgovorov iz ankete, ki so jo izpolnjevale vse splošne knjižnice, dodanih je še nekaj razmišljanj avtorske skupine Slovenskega knjižnega kviza 2003. Zelo podrobno poročilo ankete smo sredi oktobra poslali vsem 60 splošnim knjižnicam. Če ga še želite, pa se javite na naslov: tilka.jamnik@lj-oz.sik.si.

Tilka Jamnik,
nosilka Slovenskega knjižnega kviza
Knjižnica Otona Župančiča,
enota Pionirska knjižnica, Ljubljana

KNJIŽNICA-VESOLJE ZAKLADOV

Ugotovitve in napotki za leto 2002/2003

Strokovno srečanje mladinskih knjižničarjev v Pionirski knjižnici, 23. oktobra 2002, smo namenili projektu *Knjižnica-vesolje zakladov*. K aktivnemu sodelovanju smo povabili tiste kolegice knjižničarke, ki so imele ob koncu poskusnega obdobja s projektom največ pozitivnih ali negativnih izkušenj.

Aktivno so se ga udeležile: Joža Ocepek, predsednica Zveze SK, ravnateljica Matične knjižnice Litija; Marija Godnič, vodja dela z mladimi bralci iz Kosovelove knjižnice, Sežana;

Vesna Horžen, ravnateljica Knjižnice Miklova hiša, Ribnica; Liljana Klemenčič, vodja mladinskega oddelka Knjižnice Ivana Potrča, Ptuj; Božena Kolman Finžgar, ravnateljica Knjižnice A. T. Linhart, Radovljica; Maja Logar, vodja dela z mladimi bralci Mariborske knjižnice; Ivanka Učakar, šolska knjižničarka z OŠ Frana Albrehta, Kamnik; Marija Mazi iz Knjižnice Prežihovega Voranca, Ljubljana-Vič. Svojo odsotnost sta opravičili dve sodelavki, ki sta bili vabljeni k aktivnemu sodelovanju: Breda Karun, predsednica Sekcije SIK, in Majda Steinbuch, svetovalka za šolske knjižnice pri ZRSŠ.

Razprava je bila živahna in tvorna. Menimo, da izmenjava mnenj in izkušenj razširja znanje in izboljšuje prakso, zato smo jih strnili:

- Projekt *Knjižnica-vesolje zakladov* je v poskusnem obdobju uspel v tistih knjižnicah, kjer so se zanj močno zavzeli in ga prilagodili glede na svoje razmere.
- Knjižnice se zavedajo, da je pri spodbujanju branja bistveno vsebinsko delo, ki pa je dolgotrajno. Otrokom je treba privzgojiti potrebo po branju, jih "odpreti" za branje in navaditi na obiskovanje knjižnice.
- Bistven za uspeh je knjižničar, ki se zaveda pomena splošne knjižnice za bralno pismenost posameznika in družbe v celoti.
- Ker so splošne knjižnice raznolike, predvsem različno velike, dosežejo s svojim delom in dejavnostmi le določen delež osnovnošolcev (v povprečju okrog 40 %). Glede na to, da fond šolske knjižnice ustreza le učenju v OŠ, je nujno, da se učenec včlani v splošno knjižnico, ki mu bo knjižnica za vse življenje. Vse to je lažje doseči manjšim splošnim knjižnicam, ki imajo v svojem okolju manj OŠ; zato imajo včlanjenih večji delež osnovnošolcev, medtem ko so velike osrednje knjižnice, ki imajo

- zelo razvejano knjižnično mrežo in zajemajo veliko OŠ, uspešnejše v centru, medtem ko so na področju svojih enot in podružnic pri spodbujanju branja manj uspešne.
- Zelo pomembni so prostorski, kadrovski, finančni in drugi objektivni pogoji knjižnice za delo; vedno znova pa se kaže, da je obenem najbolj pomembno, koliko se knjižničarji zavedamo pomena splošne knjižnice pri spodbujanju branja in sodelovanja s šolskimi knjižničarji. Mnogi knjižničarji se počutijo že z delom s sedanjim številom članov preveč obremenjeni; ne vidijo možnosti in si niti ne želijo, da bi se povečalo članstvo in obseg dela. Knjižničarji se moramo osveščati za to delo, izmenjavati izkušnje, sodelovati ... včasih je vendarle potreben samo "premik" v glavi, boljša organizacija dela, pogled z druge strani ... pa smo boljše motivirani za delo in torej uspešnejši. Poskusno obodnje našega projekta je bilo izjemno dragoceno tudi zato, ker so knjižničarji začeli razmišljati o tem in iskati možnosti za spodbujanje branja (in povečevanje članstva v knjižnici).
 - Strinjajo se obenem, da je morda na nekaterih prelomnicah vendarle treba nekaj dodatnih zunanjih spodbud, npr. ob začetku osnovne šole, še bolj pa na začetku predmetne stopnje in predvsem ob zaključku osnovne in ob prehodu v srednjo šolo.
 - Orodja, ki zunanje motivirajo, morajo biti zelo premišljena: sestavljena iz splošnih napotkov o pomenu branja in informacij o konkretni knjižnici, ljubeznivo in privlačno oblikovana ipd. Ko povabljeni pride v knjižnico, pa je bistveno, da ga tam pričaka strokovno usposobljen in prijazen knjižničar, pripravljen, da mu predstavi "vesolje zakladov", delovanje knjižnice ... in ga navduši za obiske in branje.
 - Zelo uspešno je lahko, če pri izdelovanju orodja (v našem primeru mapic) sodelujejo učenci sami, pomagajo pri sestavi besedila in oblikujejo mapico. Tako ne le, da nastane gradivo po njihovi meri, ampak se z njim oz. s projektom in zastavljenimi cilji močno poistovetijo, zato se za projekt bolj zavzamejo in so uspešnejši. Potrebno je dogovarjanje s konkretnimi sodelavci in projekt usmeriti v ožjo skupino učencev.
 - Obenem pa mora biti projekt časovno neomejen in zastavljen zelo široko: vsaka knjižnica naj sama glede na svoje razmere in potrebe določi ciljno skupino in način, kako bo spodbujala otroke k branju, vključevala obstoječe dejavnosti in projekte. Kljub časovni neomejenosti projekta, pa se kaže, da je po določenem času nujno posredovati povratno informacijo sodelavcem in udeležencem projekta.
 - Šolska knjižnica uči učence uporabe knjižnice, in ko jo bodo njihove bralne potrebe prerasle, bodo obiskali splošno knjižnico. Obisk in seznanjanje s splošno knjižnico sta v Učnem načrtu za Knjižnična informacijska znanja (KIZ).
 - Z različnimi projekti (npr. Slovenski knjižni kviz, Moja najljubša knjiga ipd.) poglobimo sodelovanje s šolskimi knjižnicami in se dogovorimo za organizirane obiske skupin učencev v splošni knjižnici; poskušamo sodelovati na študijskih skupinah učiteljev in šolskih knjižničarjev, oblike sodelovanja načrtujemo za eno (šolsko) leto vnaprej.
 - Nagrajevanje novo pridobljenih članov je sporno; s tem jim izgrajujemo zunanjo motivacijo, obenem pa so prizadeti starejši zvesti člani. Nagrajevanje s

knjigami je drago in glede na to, da je težko pridobiti finančna sredstva od Ministrstva za kulturo, ga bomo opustili. (V resnici si knjig želijo vsi in marsikoga motivira za branje prav knjižno darilo!)

- Joža Ocepek, predsednica Zveze SIK, projekt zelo podpira, predlaga, da je še naprej centralno voden v Pionirski knjižnici in ponujen drugim knjižnicam, ki naj ga prilagodijo svojim potrebam. Vztraja, da vlagamo prošnje za sofinanciranje na Ministrstvo za kulturo. Konec novembra ima Zveza SIK sestanek; povabila bo sodelavke projekta, da ga predstavimo ravnateljem slovenskih splošnih knjižnic.

Napotki za leto 2002/2003:

- Poudarjati je treba branje (članstvo v knjižnici pride samo, ker bralne potrebe pripeljejo ljudi v knjižnico), vpis se povečuje z bibliopedagoškimi urami in drugim vsebinskim delom.
- Moramo najti čas in se ukvarjati z otroki, ki pridejo v knjižnico (čim bolj osebni pristop).
- Mapica oz. zunanja motivacija je potrebna; vsaka knjižnica naj presodi po svoje, za katero ciljno skupino, kdaj in kako (s katerimi informacijami ipd.).
- Projekt bomo usmerjali in vodili, vendar le kot predlog, ki ga vsaka knjižnica prilagodi in oblikuje po svoje.

Tilka Jamnik
Knjižnica Otona Župančiča,
enota Pionirska knjižnica

V POČASTITEV SPOMINA NA PESNIKA MIRANA JARCA (1900 – 1942)

20. september, dan je bil mrzel jesenski, sončni žarki so se skrivali za meglicami.

Šli smo na pot, ves kolektiv, upokojenci Knjižnice Mirana Jarca in predstavniki drugih sorodnih kulturnih ustanov. Cilj naše poti: Stari Log in Pugled. Ravnateljev dan smo se odločili posvetiti obuditvi spomina na pesnika, pisatelja in dramatika Mirana Jarca, ki je leta 1942 padel v roški ofenzivi. Naš javni zavod, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, namreč že od davnega leta 1953 nosi njegovo ime. S tem popotovanjem smo torej želeli počastiti 60. obletnico umetnikove smrti - še zdaj ni povsem jasno, kako in kje je v roški ofenzivi padel Miran Jarc.

Že leta 2000 smo v knjižnici slavnostno počastili 100. obletnico pesnikovega rojstva. Takrat smo izdali zbornik, posvečen umetniku, koledar za leto 2001, spominski razglednici in ovojnico, pripravili smo spominski večer in postavili razstavo.

Da bi bila naša pot čim bolj pestra in vsebinsko čim bolj zanimiva, sta nam bila pripravljena pomagati prof. Jože Škufca, izredni poznavalec Jarčevega življenja in dela, ter Jože Saje, strokovni sodelavec Dolenjskega muzeja, odgovoren za Kočevski rog.

Prispeli smo v Stari Log. Na vzorno vzdrževanem pokopališču smo se ustavili ob spomeniku Miranu Jarcu, ki so ga letošnjega avgusta (končno) slavnostno odkrili. Po krajšem govoru naše direktorice Andreje Pleničar smo položili cvetje in prižgali svečo.

Na pokopališču v Starem Logu so pokopani tudi Kočevarji. O njihovih usodah in načinu življenja na tem območju nam je spregovoril strokovni sodelavec Dolenjskega muzeja Jože Saje.

Vzpon proti Pugledu! Res je bilo potrebno precej šoferske spretnosti, da se je lahko naš avtobus prebil po ozkih gozdnih cestah (prav takrat je bil promet speljan po obvoznici) do "končne postaje" sredi gozda - dalje smo jo mahnili peš. Tudi marsikatero knjižničarsko srce je rahlo vztrepetalo, ko je že kazalo, da bi lahko obtičali v nenaseljenem, skrivnostnem območju Kočevskega roga. Kasneje smo sicer izvedeli, da se je vozilu predrla guma in je imel šofer kar nekaj dela z zamenjavo.

Pokazal se je sonček in postalo je topleje, tako da je bil sprehod po gozdnih stezah do kraja, kjer naj bi padel Miran Jarc, prav zdravilno sproščujoč. Napotili smo se proti požgani kočevski vasi Pugled. Ustavili smo se pri zapuščenem vodnjaku, kjer smo prisluhnili besedam profesorja Jožeta Škufce, ki nas je v krajšem predavanju seznanil s pomembnostjo ustvarjalnega opusa Mirana Jarca. Obnovil nam je tudi pomembne dogodke iz pisateljevega življenja, zlasti njegov odhod v partizane in njegove zadnje ure v roški ofenzivi. Z minuto molka smo se poklonili spominu na padlega umetnika. Ugotovljeno je bilo, zlasti na podlagi raziskovanj prof. Škufce (članek o tem dogodku je prof. Škufca objavil v Dolenjskem listu dne 19. septembra letos), da je Miran Jarc padel nekaj deset metrov stran od vodnjaka). Na tem mestu je sedaj postavljen križ, tam smo položili venček in prižgali svečo.

Nadaljevali smo svojo pot proti vasi Žiben, kjer nas je Jože Saje zelo slikovito seznanil z naravnimi značilnostmi Kočevskega roga. Sledil je povratek z avtobusom, tokrat smo se že lažje prebijali skozi roške gozdove. Na povratku smo se ustavili še pri ostankih železarne na Dvoru. Ogledali smo si nekdanji plavž ter ob strokovnem vodstvu predsednika Turističnega društva Žužemberk g. Kostevca tudi zbirko Marjana Marinca,

ki predstavlja nekdanje izdelke znamenite dvorske železarne.

Vrnili smo se polni vtisov. Obnovili smo si znanje o pomenu dela in življenja pesnika in pisatelja Mirana Jarca, po katerem se naša knjižnica imenuje. Zdaj si lažje predstavljamo vse skrivnostne okoliščine in kraj, kjer ga je avgusta leta 1942 pokončala italijanska soldateska. Odkrili smo tudi nekaj skrivnosti o mogočnem Kočevskem rogu, ki bi ga kazalo še večkrat obiskati.

Jadranka Matić-Zupančič
Knjižnica Mirana Jarca
Novo mesto

SPECIALNE KNJIŽNICE

DEVETO POSVETOVANJE SPECIALNIH KNJIŽNIC Ljubljana, 14.-15. november 2002

Sredi novembra 2002 je v dvorani na Trgu republike 3 v Ljubljani potekalo že tradicionalno posvetovanje specialnih knjižnic. **Tradicija posvetovanj** specialnih knjižnic sega v leto 1985, ko je bilo prvo posvetovanje, takrat samo še s skupnim naslovom *Vloga specialnih knjižnic pri pospeševanju družbenega in gospodarskega razvoja*. Ta naslov je ostal skupen vsem posvetovanjem, leta 1994 pa smo dodali še tematski naslov, ki se ob vsakem posvetovanju spreminja, glede na tematiko, ki jo želimo predstaviti.

Organizatorica šestih posvetovanj leta 1985, 1987, 1990, 1992, 1994

in 1996 je bila Centralna tehniška knjižnica v Ljubljani (CTK). Organizatorica zadnjih treh posvetovanj leta 1998, 2000 in 2002 je bila Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani (NUK). Vsakokrat je bila soorganizatorica tudi Sekcija za specialne knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije. V tem času je sekcijo vodilo več požrtvovalnih in delovnih predsednic, ki so pomagale pri organizaciji posvetovanj, to so bile: Sonja Tovornik, Alenka Repič, mag. Nada Tržan-Herman, mag. Angela Čuk, Violetta Bottazzo in Kristina Hacin-Ludvik. Ustanoviteljica in idejna voditeljica teh posvetovanj je Mara Šlajpah, ki je bila tudi urednica štirih zbornikov referatov. Za njo je odgovornost za posvetovanja in delo urednice prevzela mag. Nada Češnovar, ki je uredila petih zbornikov referatov od leta 1994 do 2002.

V sedemnajstih letih je na posvetovanjih sodelovalo 272 avtorjev, veliko jih je sodelovalo tudi večkrat. Veliko je avtorjev, ki so sodelovali na dveh, treh posvetovanjih, nekoliko manj pa je tistih, ki so sodelovali na štirih ali več posvetovanjih. Tako je na štirih posvetovanjih predstavilo svoje prispevke 7 avtorjev (mag. Eva Klemenčič, Violetta Bottazzo, Cveta Kovačič, Alenka Repič, Mara Šlajpah, mag. Jana Bradač). Na petih posvetovanjih je predstavil referat 1 avtor (Ivan Kanič), na šestih posvetovanjih sta predstavila referate 2 avtorja (dr. Primož Južnič, mag. Nada Češnovar) in na sedmih posvetovanjih je predstavila referat samo 1 avtorica, to je bila mag. Helena Pečko-Mlekuš. Skupaj je bilo predstavljenih 207 referatov.

Že od vsega začetka so na posvetovanjih sodelovali tudi avtorji iz drugih jugoslovanskih republik in pozneje iz različnih držav sveta. Tako so sodelovali avtorji s Hrvaške, iz

ZDA, z Danske, iz Nemčije in iz Velike Britanije.

Letošnjega devetega posvetovanja z naslovom *Izobraževalni management v specialnih knjižnicah*, se je udeležilo 170 knjižničarjev. Štiriindvajset avtorjev je predstavilo 18 referatov. V uvodnem delu so posvetovanje pozdravili Kristina Hacin-Ludvik (predsednica Sekcije za specialne knjižnice ZBDS), mag. Lenart Šetinc (ravnatelj NUK-a), Vilenka Jakac-Bizjak (predstavnica organizacijskega odbora posvetovanja) in Irena Sešek (predsednica ZBDS).

Referati so bili razdeljeni na uvod in tri vsebinske sklope. Uvodne referate so predstavili: dr. Melita Ambrožič, ki je pojasnila kakšna znanja bodo potrebovali knjižničarji v bližnji prihodnosti. Dr. Jože Urbanija je povedal, kako se bo študijski program bibliotekarstva moral prilagajati novim trendom v knjižničarstvu. Tretji uvodni avtor dr. Rafael Ball iz Juelicha v Nemčiji je spregovoril o upravljanju z znanjem in doživljenskim izobraževanjem.

Avtorji prvega sklopa dr. Carl Gustav Johannsen iz Danske, mag. Petar Šobot, Romana Muhvič Šumandl, Milena Lovišček in Violetta Bottazzo so v svojih referatih spregovorili o izobraževalni vlogi knjižnic.

Avtorji drugega sklopa dr. Margareta Vrtačnik, mag. Irena Sajovic, Vesna Ferk, mag. Angela Čuk, Kristina Hacin-Ludvik in mag. Majda Šef so predstavili referate na temo izobraževanja kadrov. V to izobraževanje spadajo vsekakor informacijska in komunikacijska pismenost, samoizobraževanje, znanje tujih jezikov in še druga tudi splošna znanja.

Prvi dan 14. novembra 2002 sta s svojimi prispevki posvetovanje zaključila Ruža Barić-Bizjak (inšpektorica za knjižničarstvo), ki je spregovorila o vplivu zakonodaje na upravljanje knjižnic in Ivan Kanič, ki je

predstavil konzorcijsko povezovanje slovenskih knjižnic.

Zvečer prvega dne je bil sprejem v mestni hiši pri županji mesta Ljubljana.

Drugi dan 15. novembra 2002 so svoje prispevke predstavili mag. Dragotin Karđoš, dr. Maja Jokić (Hrvaška), mag. Zdenka Petermanec, dr. Anja Dular, dr. Primož Južnič, mag. Karen Vitković (Hrvaška), mag. Anamarija Rožič-Hristovski, Boža Oberč, Sonja Pogačnik, Andreja Može in mag. Zdravka Pejova. To so bili prispevki na temo izobraževanja uporabnikov. Da je ta tema res pomembna pove že podatek, da je bilo na to temo pripravljenih kar 8 referatov.

Posvetovanje so dopolnili tudi sponzorji Ovid Technology, Engineering Information Inc., Info Technology Supply, Elsevier Science in Triada software.

Moderatorji treh sklopov so bili izkušeni knjižničarski strokovnjaki dr. Eva Kodrič-Dačić, Ivan Kanič in mag. Helena Pečko-Mlekuš.

Pred posvetovanjem je izšel tudi zbornik referatov, ki so ga udeleženci dobili kot gradivo za posvetovanje, Zbornik je tudi v prodaji v ekspeditu v NUK-u na Turjaški 1.

Na koncu dvodnevnega posvetovanja so knjižničarji na skupnem kosilu ugotovili, da je tokratno posvetovanje bilo za nekatere celo najboljše posvetovanje dosedaj in sklenili, da se čez dve leti spet srečajo.

Sprejeti so bili naslednji sklepi:

- Izobraževanje uporabnikov je ena od storitev za katero pričakujemo, da bo v prihodnje vedno bolj pomembna ter da bo njen obseg naraščal. To velja ne le za specialne knjižnice ampak tudi za druge vrste knjižnic.
- Iz predstavljenih referatov ter diskusije udeležencev, se je pokazala potreba po usklajenem

delovanju na tem področju in programu za izobraževanje na nacionalni ravni.

- Kot zelo pomembna se je pokazala potreba po informacijski in komunikacijski pismenosti, ki sta ključna kriterija sodobnega izobraževanja.
- V knjižničarstvu postaja vse bolj pomembna tudi knjižničarska zakonodaja in z njo povezano inšpekcijsko delo.
- Zaradi potreb knjižničarjev po izobraževanju na eni strani in zaradi obsežne ponudbe izobraževanja na drugi strani, je potrebno izdelati nacionalno strategijo izobraževanja knjižničarjev.
- Ponovno je potrebno razmisliti o prioritetah naše stroke: preusmeriti se moramo od tehnicističnega pojmovanja bibliotekarstva k humanističnemu. To pa pomeni, da moramo naša temeljna bibliotekarska znanja nadgrajevati z vedenji s področja psihologije, sociologije, pedagogike in andragogike in jih utemeljiti v široki kulturni razgledanosti bibliotekarja.

mag. Nada Češnovar
NUK

PREDSTAVLJAMO VAM

SREČANJE MATIČNIH SLUŽB SLOVENIJE IN HRVAŠKE

Na iniciativo Državne matične službe za knjižničarstvo v Narodni in univerzitetni knjižnici in dr. Tatjane Aparac-Jelušić, profesorice bibliotekarstva na univerzi v Osijeku in članice projekta NISKA (Nacionalni informacijski sustav knjižnica) sta se 19. septembra 2002 v Narodni i sveučilišni knjižnici v Zagrebu srečali skupini strokovnjakov, ki v Sloveniji in na Hrvaškem pripravljata strokovne osnove knjižničarske zakonodaje in izvedbenih aktov. Iz Narodne in univerzitetne knjižnice so se sestanka udeležili programska direktorica Vilenka Jakac-Bizjak in sodelavci Državne matične službe za knjižničarstvo, s hrvaške strani pa dr. Josip Stipanov, generalni ravnatelj NSK, Dragutin Katalenac, ravnatelj Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku, Alemka Belan-Simic, vodja B odjela v Knjižnicah Grada Zagreba, Ivanka Kuic, višja knjižničarka v Sveučilišni knjižnici v Splitu in dr. Tatjana Aparac-Jelušić.

Na Hrvaškem so knjižničarski zakon z nekaterimi podobnimi sistemskimi rešitvami, kot jih je pred letom dni prinesel tudi slovenski, sprejeli že leta 1997. Dva izvedbena akta, Pravilnik o matičnoj djelatnosti knjižnica o Republici Hrvatskoj in Pravilnik o reviziji i otpisu knjižnične građe, pa sta bila izdana šele v letih 2001 in 2002. Ker se Državna matična služba za knjižničarstvo ob pripravi strokovnih osnutkov podzakonskih aktov ukvarja s podobnimi problemi, se nam je zdelo pomembno izmenjati izkušnje pri uveljavljanju strokovnih rešitev,

predvsem pa izvedeti, katere zakonske rešitve so se na Hrvaškem izkazale za pravilne in katere za problematične. Na celodnevnem sestanku so udeleženci najprej predstavili splošno problematiko, s katero se srečujejo knjižnice pri izvajanju določb knjižničarskih zakonov. Predstavniki hrvaške skupine so predstavili delo skupine za zakonodajo, ki v okviru projekta NISKA pripravlja podzakonske akte (v pripravi je pravilnik o strokovnih nazivih in o strokovnem izobraževanju). Razprava se je dotaknila še problematike financiranja knjižnic, ki s svojo dejavnostjo posegajo v različne ministrske resorje, enotnih strokovnih nazivov in s tem povezanim nagrajevanjem knjižničarjev v različnih vrstah knjižnic, problematike visokošolskih knjižnic in statusa specialnih knjižnic. Po mnenju hrvaških kolegov knjižnični zakon iz leta 1997 knjižnicam ni omogočil pričakovanega razvoja, predvsem pa jim ni zagotovil zadostnega financiranja (tudi glede nabave knjižničnega gradiva). Zato razmišljajo o pobudi za pripravo novega zakona.

Udeleženci sestanka so bili mnenja, da je bila izmenjava izkušenj zelo koristna, zato bodo taka srečanja postala redna oblika sodelovanja.

Eva Kodrič-Dačić
Državna matična služba za
knjižničarstvo
NUK

MEDNARODNA SREČANJA

KONFERENCA ECDL 2002

Rim, 16.-18. septembra 2002

European Conference on Research and Advanced Technology for Digital Libraries predstavlja najpomembnejši evropski forum za izmenjavo informacij, teoretičnega in praktičnega znanja ter izkušenj na področju digitalne knjižnice in obravnavo njenih tehničnih, praktičnih in družbenih vidikov. Glavni poudarek letošnje konference je bil na obstoječih principih, metodah, sistemih in orodjih, ki prispevajo k izgradnji digitalne knjižnice in dostopnosti končnih uporabnikov do le-te.

Programski odbor konference je sestavljalo 61 strokovnjakov iz 25 držav. Od 145 sprejetih referatov jih je bilo za predstavitev in objavo v zborniku izbranih 48. Vsak referat so pregledali trije recenzenti, kar dodatno potrjuje kvaliteto omenjenega zbornika.

Konference se je udeležilo okoli 300 ljudi. Večina le-teh so strokovnjaki (knjižničarji in razvijalci aplikacij), ki so neposredno povezani s prakso izgradnje digitalne knjižnice. Iz Srednje in Vzhodne Evrope je bilo zelo malo udeležencev (skupaj nas je bilo osem). Veliko več je bilo Američanov in Skandinavcev, vodilnih na področju razvoja digitalne knjižnice. Seveda so bili prisotni tudi udeleženci iz Japonske, Tajvana, Singapurja, Koreje, Južne Afrike, Kanade in Avstralije.

Konferenca je trajala tri dni. Dan pred tem (15. septembra) je bilo organiziranih **6 tečajev (tutorials)**, in sicer:

- *Document Image Analysis and Recognition*
- *Issues in Long term Preservation of Digitized or Born-digital Information*
- *How to build a Digital Library using Open-Source Software*
- *Advances in Georeferenced Digital Libraries*
- *Thesauri and Ontologies in Digital Libraries. Structure and use in knowledge-based assistance to users*
- *Digitizing Spoken-Word Collections*

Predavanja so potekala vzporedno v dveh dvoranah in v dveh nekoliko različnih smereh, in sicer je bila po eni strani obravnavana večplastna problematika arhiviranja spletnih strani, po drugi strani pa različni vidiki digitalne knjižnice, od strukture in izgradnje do njenega delovanja. Glavne teme so bile: arhiviranje spletnih strani, orodja za arhiviranje, metapodatkovne baze, protokoli in standardi, arhitektura digitalne knjižnice, arhiviranje elektronskega in multimedijskega gradiva, gradnja zbrik v elektronskem okolju, poizvedovanje po avdio in video gradivu, metode prezervacije elektronskega gradiva.

Med konferenco je potekala razstava v obliki posterjev in informativnega gradiva različnih ponudnikov aplikacij za digitalno knjižnico.

Na tej konferenci so nakazane smeri razvoja digitalne knjižnice, in sicer:

- glavna skrb mnogih knjižnic je izgradnja digitalne knjižnice v pravem pomenu besede. Mnoge so že našle rešitev za združevanje besedil, glasbenih posnetkov, statičnih in premičnih slik v digitalni obliki;
- razvijajo se nove arhitekture in metodologije gradnje digitalne knjižnice;
- pojavljajo se novi protokoli in standardi, ki so namenjeni izgradnji digitalne knjižnice;

- vse bolj so prisotne metode vizualizacije virov in njihovih medsebojnih relacij;
- nastajajo spremembe pri poizvedovanju po digitalnem gradivu. Zelo je razširjen ontološki pristop k poizvedovanju po avdio in video gradivu;
- mnoge institucije že arhivirajo spletne strani. Sedaj se je pojavila potreba po njihovi analizi iz različnih vidikov: tehnološkega, kulturološkega, sociološkega in etičnega;
- za humanistična raziskovanja je tehnologija končno postala orodje. Predstavljen je bil projekt o uporabi skenirane slike za primerjavo različnih izdaj Cervantesovega Don Kihota iz leta 1605.

Zbornik referatov je dostopen v Informacijskem bibliotekarskem centru v NUK.

Takoj po konferenci so potekale dve enodnevni in dvodnevna **delavnica**, in sicer:

1. *E-books + E-readers + E-journals = E-education?*
2. *Web Archiving*
3. *CLEF 2002 - Workshop on the Cross-language Evaluation Forum*

18. septembra sem se udeležila **celodnevne delavnice** (od 9.-19. ure) o **arhiviranju svetovnega spleta**. Glavni pobudnik in organizator je bila Catherine Lupovici iz francoske nacionalke, ki je zbrala najpomembnejše predstavnike iz prakse arhiviranja spletnih strani: Internet Archive, Bibliothèque nationale de France, INRIA verso, Vienna University of Technology, Det Kongelige Bibliotek ter Xyleme. Prvič je bila tovrstna delavnica organizirana v sklopu ECDL v Darmstadt leta 2001. Takratni uspeh je spodbudil organizatorje, da so nadaljevali z omenjeno tematiko tudi v Rimu in v naslednjih konferencah ECDL.

Prihodnja konferenca bo leta 2003 v Trondheimu na Norveškem, od 17.-22. avgusta. Upajmo, da bo na njej več udeležencev iz Slovenije.

Mag. Alenka Kavčič-Čolić,
Bibliotekarski raziskovalni in razvojni
center,
NUK

ILL IN A DIGITAL AGE CHALLENGES-BARRIERS- OPPORTUNITIES

NVBPs 5th ILL Conference in
Reykjavik, Oktober 3-5, 2002

V dneh od 3. - 5. oktobra, 2002 sem se udeležila konference o medknjižnični izposoji v Reykjaviku. Konference se je udeležilo okoli 180 knjižničarjev pretežno iz nordijskih držav, nekaj je bilo predstavnikov iz baltiških ter drugih evropskih držav, kakor tudi iz ZDA, Avstralije in Kanade.

Tema konference je bila medknjižnična izposoja v dobi digitalizacije, izzivi, prepreke in priložnosti. Glavni sponzor konference je bil NORDINFO, the Nordic Council for Scientific Information. NORDINFO je neprofitna organizacija in deluje pod okriljem Nordic Council of Ministers, ki tudi finančno podpira njegovo dejavnost. Vsaka tri leta obnovi NORDINFO pogodbo z omenjenim Svetom, ki vključuje financiranje projektov in dejavnost NORDINFa. NORDINFO delno financira izbrane projekte, kajti knjižnice koristnice posameznega projekta morajo same prispevati običajno polovico stroškov projekta, včasih tudi več. Lociran je v Helsinkih in pomaga knjižnicam in institucijam, ki se ukvarjajo z informacijsko dejavnostjo in sicer v vseh petih nordijskih državah Danski,

Finski, Islandiji, Norveški in Švedski ter v Grenlandiji, Faeroe Islands, in Åland. V zadnjih letih pomaga tudi knjižničarskemu razvoju v baltičkih državah v Estoniji, Latviji, Litvi in SZ Rusiji. Sedanji delovni plan obsega naslednje aktivnosti:

- oblikovanje smeri dejavnosti in koordiniranje;
- raziskave in razvoj;
- razvoj kompetentnosti;
- publikacije in informacijske aktivnosti.

V okviru naštetih štirih področij nudi vso podporo različnim aktivnostim. Podlaga za izbiro projektov so priporočila zapisana v dokumentu Open to the Winds of Change. Velik poudarek se daje promociji, kako priti do znanja in literature ter razvoju različnih izobraževalnih ustanov.

NORDINFO je bil ustanovljen pred 25 leti z nalogo, da pomaga knjižnicam premostiti probleme pri prehodu, iz klasičnih tradicionalnih knjižnic, ki hranijo v glavnem tiskano gradivo, na sodobne z uporabo novih informacijskih tehnologij. NORDINFO organizira poletne šole, podpira okoli 20 konferenc in seminarjev, katerih tema je naročanje na elektronske revije, avtorske pravice, hranjenje dokumentov, digitalizacija, skrbi za poznavanje strategij drugih evropskih knjižnic za prihodnost, daje štipendije za trimesečno izmenjavo približno 10 knjižničarjev letno v knjižnicah ene od nordijskih držav, podpira doktorske študije in daje štipendije za raziskave. Izdaja svoje publikacije: NORDINFO-Nytt, NORDINFO Express, NORDINFO Publication Series, NORDINFO Report Series, večina teh je v angleščini, izhajajo nekajkrat letno in so brezplačne.

Nordijske dežele posvečajo veliko pozornosti znanju, odprtemu in zanesljivemu dostopu do informacij ter informacijski in računalniški pismenosti. Slednje štejejo za osnovno pravico vsakega nordijskega

državljan. Postavili so si cilj, da se iz informacijske družbe razvijejo v družbo znanja. Zelo poudarjajo sodelovanje zlasti na področju izobraževanja, o uporabi informacije v vse življenjskem učenju tako za strokovne kot osebne cilje.

NORDINFO ima tudi globalno vlogo, saj predstavlja nordijske knjižnice zunanjemu svetu. Primer za tako delovanje je npr. EU študija in publikacije o stanju informacijske tehnologije v nordijskih deželah. Predstavitev o nalogah NORDINFa je v uvodnem delu napravila pred kratkim novo imenovana direktorica **dr. Eva Hesselgren Mortensen**.

Na konferenci je bilo nato predstavljenih 18 referatov. Uvodno predavanje je bil referat **Graham P. Cornisha**, ki je bil do nedavnega zadolžen za UAP program, pri organizaciji IFLA, sedaj je svetovalec za avtorske pravice pri tej organizaciji in British Library.. Avtor se v referatu, katerega naslov je Does ILL have a future – or it is too ill to survive? večkrat sprašuje, v koliki meri bo ta servis, ki je imel še do pred kratkim pomembno vlogo, potreben. Sicer si podobna vprašanja zastavljamo glede knjižnic in tudi nekaterih drugih njenih uslug.

Po načelih IFLA je vsaka država zadolžena, da posreduje kopije svojih lastnih publikacij katerikoli od drugih držav, bodisi z izposojno dokumenta ali posredovanjem kopij oziroma drugo odgovarjajočo metodo. To absolutno velja in se nanaša na dokumente publicirane v današnjem času, seveda pa tudi za tiste iz preteklosti. Posredovanje kopij se je zares začelo v 60. letih s fotokopirnim strojem. V zadnjem času se je na področju medknjižnične izposoje in posredovanja dokumentov marsikaj spremenilo. Večnega trikotnika, ki je predstavljal iskanje dokumenta, pošiljanje zadolžnice oz. naročila ter dobavo dokumenta ni več. Spremenili so se načini in poti iskanja

dokumentov, naročanja, kakor tudi dobave in nazadnje tudi plačevanja za te dokumente. Po Cornishu imajo prihodnost tiste knjižnice, ki se bodo sposobne razviti v informacijsko središče, se približati uporabniku, mu ponuditi usluge, se odzivati na njegove potrebe in želje. Skratka postati morajo žive, dinamične institucije, ki so potrebne tako družbi kot instituciji, ki ji služijo. Razstaviti gradivo in čakati na uporabnike je veliko premalo. Najpomembnejši je dostop do informacij in znanja, ne glede na njegov izvor, ki ga lahko uporabi vsak, ki to želi. Koncept medknjižnične izposoje se bo ohranil tudi v prihodnosti, mehanizmi kako izvajati to storitev se bodo pa spreminjali. Kopije in izposoja bosta po njegovem ostala, vendar v manjšem obsegu. Kljub e-knjigam (primer Beowulf, čeravno je v elektronski obliki, je zelo iskana knjiga v British Library), bo vedno več želja po izvornih dokumentih. Vedno bolj postaja pomembna mednarodna dimenzija, vedno manj je poudarka od kod prihaja, pomembna je cena in čas posredovanja. Količina vseh posredovanih dokumentov preko medbibliotečne izposoje se bo sicer znižala, dobava dokumentov (e-članki itd.) pa zvišala, kajti kakor pravi Cornish "Lenders and document suppliers are becoming different animals."

Paul Erlandsen, vodja Službe za dostop do dokumentov pri National Library of Education (NLE) iz Danske, je predstavil referat z naslovom: The future ain't what it used to be. Zbirka NLE obsega cca. 1 milijon zvezkov in 4000 naslovov revij. Letno posodijo okoli 200.000 zvezkov in podaljšajo 372.000 enot gradiva. Imajo 56 zaposlenih. Preko medbibliotečne izposoje je 8 polno zaposlenih knjižničarjev posodilo in izposodilo skupaj cca. 54.000 dokumentov. Zastavili so si cilj, da odpravijo čim več nepotrebnih zamud in dajo uporabnikom na izbiro elektronske ali

tiskane kopije. Želijo nuditi podobne storitve kot nekateri komercialni dobavitelji dokumentov in ugoditi zahtevam vodstva knjižnice, ki je vedno bolj naklonjeno merjenju učinkovitosti posameznih oddelkov. Seveda do uspeha niso prišli čez noč. Pomagale so jim izkušnje iz sodelovanja v različnih projektih kot so Joined Danish Project leta 1995, Joined NORDKVIK project leta 1998, izvedli so merjenje uspešnosti v letu 1998, sodelovali v NORDIC Performance Measuring ILL project v letu 2001.

Paul Erlandsen pravi, da številne študije o hitrosti dobave posameznega dokumenta preko medknjižnične izposoje in posredovanju dokumentov kažejo, da se le ta desetletja ni bistveno spremenila. Danes je hitrost za naše uporabnike zelo pomembna. V National Library of Education so temu problemu posvetili veliko pozornost. Meritve, ki so jih opravili, so pokazale, da skoraj ni knjižnic na Danskem, ki bi bile sposobne dobaviti gradivo v 24 do 48 urah, kar so si v Službi za dostop do dokumentov iz NLE zastavili kot cilj. Zato so se odločili iti "globalno", zlasti za kopije člankov. V največji meri sodelujejo s tistimi knjižnicami doma, v tujini preko OCLC Prisma in SUBITO servisa, ki so sposobne dobaviti članke v 48 urah, po možnosti brezplačno oziroma po čim nižji ceni. Trenutno je takih le 6% nordijskih knjižnic (treba je poudariti, da jim zakon o avtorskih pravicah preprečuje posredovanje elektronskih kopij), zato v največji meri uporabljajo zgoraj omenjena servisa. Dobavni čas se je bistveno izboljšal in kadar so tuje knjižnice cenejše in hitrejšie kot domače, izberejo, čeprav ne ravno s čisto vestjo, tujo knjižnico. Uporabniki plačujejo v glavnem le dejansko ceno, ceno dobavitelja. Dokument, ki je posredovan brezplačno, je tudi za uporabnika brezplačen. Tako zaenkrat še ne beležijo upada naročil.

Jens Vigen, informatik iz CERN – European Organisation for Nuclear Research iz Ženeve, Švica. V CERNu služba za medknjižnično izposojno vedno več kupuje, namesto izposoja, knjige preko linijskih trgovin bodisi v tiskani ali elektronski obliki. Mnogokrat se je ta pot izkazala kot hitrejša in cenovno zelo sprejemljiva, zaradi včasih visokih stroškov izposoje (nakup izvedejo vselej kadar izposoja predstavlja 40% vrednosti knjige). Pri člankih zaenkrat ne uporabljajo takega pristopa. Založniki še vedno prodajajo članke za 20 ali 30 US\$ ali EUR, kar pa je previsoka cena, če vzamemo v obzir, da si uporabnik sam lahko dobi članek ceneje preko servisa SUBITO. Pravi, da se moramo knjižničarji zavedati sprememb (ne samo knjižničarji v medbibliotečni izposoji ampak v knjižnici nasploh), ki jih je prinesla doba digitalizacije in možnosti. Namreč, ko bo naš uporabnik zaznal, da so informacije, ki jih rabi, ceneje in hitreje dostopne drugje kot pri nas, se bo naša knjižnica spremenila v mrtvo depo, ali celo preneha obstajati.

- Prva stvar pravi, mora knjižnica, če hoče preživeti biti cenovno konkurenčna (danes so ceniki evropskih knjižnic za isto uslugo zelo različni);
- Hitro poslovanje, čim več avtomatiziranih postopkov, čim manj administrativnih zapletov, enostavni mehanizmi za plačevanje, za konzorcije, ki ponujajo dobavo dokumentov, je pomemben centralni sistem za izdajo računov in seveda plačila s kreditnimi karticami, kar poenostavi in poceni drago izdajo računov;
- Tretjič, nujno je prevzeti poznane standarde o kakovosti;
- Četrtič, zelo je pomemben čas dobave dokumentov. Naš cilj mora biti, da posredujemo dokumente uporabnikom isti ali naslednji dan.

Danes evropske nordijske knjižnice v povprečju zaračunavajo za kopije člankov :

- Iz nacionalne zbirke 5,5 EUR
- Iz zbirk drugih nordijskih držav 11,6 EUR
- Iz drugih tujih knjižnic 13,7 EUR

Nemški sistem SUBITO, ki predstavlja bogate zbirke iz različnih znanstvenih disciplin dobavlja po vsem svetu dokumente po 4 EUR.

Glede na navedeno je jasno, da bo geografsko sodelovanje v prihodnje manj pomembno.

Vedno bolj bo prisotno dejstvo "plačaj manj ali nič in dobi dokument čim hitreje!"

Trg informacij je šel celo korak naprej s skeniranjem starih strokovnih revij, ki so tako postale na voljo online. V CERNu dajejo tem iniciativam veliko prioriteto, primer takega delovanja so NASA ADS, Gallica in GDZ, ki obsegajo velik del CERNovega kataloga. Veliko disciplin še ni poskrbelo za tovrstno arhiviranje, nekateri so pa že dobro poznani kot npr. elektronskih pred tiski Cogprints (kognitivna znanost, psihologija, neurologija, jezikoslovje, računalništvo, filozofija in biologija), arXiv (fizika, matematika), NetPrints (klinična medicina in zdravje), RePEc (ekonomija), strani konferenc, ki so sicer znanstvenikom že desetletje na voljo. Ta trend se danes širi iz naravoslovnih tudi na druga področja in omogoča knjižničarjem, da svojim uporabnikom svetujejo uporabo teh dokumentov.

Poleg tega vedno več avtorjev arhivira svoje članke na spletu, ki niso nikjer centralno arhivirani in predstavljajo tudi novo možnost za knjižničarje v medknjižnični izposoji in dobavi dokumentov.

Sprašuje se, ali smo knjižničarji že pripravljeni na spremembe, da lahko z optimizmom zremo v prihodnost? Medknjižnična izposoja in dobava

dokumentov kot jo poznamo danes, v prihodnosti ne bo več. Tisti, ki bodo nudili dober servis, po meri naših uporabnikov, bodo ostali v "poslu" s še bolj zanimivimi zadolžitvami, kot jih počnejo danes. Tisti drugi, ki se ne bodo lotili sprememb, ki zaenkrat še raje živijo v miru, kmalu ne bodo imeli komu pošiljati fotokopij. Če bomo uporabljali tisto, kar je na voljo preko mreže brezplačno, bomo s tem pripomogli k nižanju cen znanstvenih člankov. Tako bi si tudi knjižničarji pridobili priznanje v družbi, da so z njihovo pomočjo znanstvene informacije postale brezplačne in takoj dostopne. Čas dobave in cena sta ključnega pomena. Akademske knjižnice so tiste, ki imajo možnost, da zaračunajo samo marginalne stroške kot npr. poštnino. To je prednost servisa SUBITO - ugodne cene in hitrost, kar pomeni veliko spremembo v knjižničarskem svetu.

Torej čas je za spremembe, biti moramo radikalni in ne pozabiti na UPORABNIKA, sicer bo uporabnik pozabil na NAS.

Naomi Krym, uslužbenka razvojnega oddelka pri CISTI, Kanada. Vedno manjše financiranje zahteva od nas knjižničarjev večjo iznajdljivost. Iz dneva v dan imamo na razpolago več servisov, ki so cenejši, če njihovi uporabniki, sami oblikujejo naročilo. Seveda je kontrola teh naročil dosti bolj zahtevna. Krymova je tako predstavila programsko opremo za vodenje naročil, ki je del integriranega knjižničarskega sistema.

Louis Houle, vodja medknjižnične izposoje na McGill University Library, Montreal, Kanada. Pri njih že šest let uporabljajo "SUMO" Subsidized UnMediated Ordering service, ki uporablja za naročanje CISTI, ki se je izkazal v tem času kot zelo pomemben za njihove uporabnike, prejeli so okoli 100.000 člankov, v povprečnem času 6-24 ur. Prezemanje dokumentov iz Spleta na lastni računalnik bo

nadomestil medknjižnično izposajo, kakor tudi izposajo v knjižnici in branje v čitalnici. Po njegovem tudi SUBITO nima svetle prihodnosti, trenutno je sicer zanimiv, tradicionalnim kopijam v medknjižnični izposoji se izteka čas. Zanimivi bodo celi članki, uporabniki bodo uporabljali, po njihovi meri krojen, dostop do revij za svoje strokovno področje ipd.

Lene Stampe Mortensen, vodja Oddelka za medknjižnično izposajo na Danish Veterinary & Agricultural Library je v referatu: The use of electronic journals in the Danish Veterinary & Agricultural Library - Challenges, barriers and opportunities for the ILL opisala uporabo elektronskih strokovnih revij. V zadnjih nekaj letih so se naročili na večino večjih paketov pri založnikih z njihovega področja, imajo pa tudi dostope do posameznih naslovov od drugih založnikov. Vsi naslovi so katalogizirani v bazi Agroline, razen taga pa še v DADS, WOS, Silverlinker in dostopni z njihove domače strani. Naročila za medknjižnično izposajo so se sicer zmanjšala, ampak ne v taki meri kot so pričakovali. Precej dobijo tudi naročil iz tujine, saj so udeleženi kot dobavitelji v sistemu OCLC Prism. V prihodnje nameravajo več časa posvetiti svojemu izobraževanju. Knjižničarji naj bi poznali na pamet vse založnike s katerimi ima knjižnica licence, kakor tudi vsebino licenc. Prav je, da poznajo tudi licence drugih knjižnic, posebno tisti del, ki se navezuje na medknjižnično izposajo. Sicer se vsak dan ukvarjajo s problemi, da strežniki ne delujejo, manjkajo izvodi, veliko je klikanja, da pridejo do zelenega članka, pri tiskanju pa se pojavijo nevšečnosti s tiskalniki, ki so neredko brez papirja ali tonerja in podobno. Vse pa zahteva dragocen čas. Prepričana je, da njihovi uporabniki potrebujejo knjižnico, uspešnost medknjižnične pa je v dostopnih cenah za uporabnike, kakor tudi hitrosti posredovanja gradiv. Kar

se hitrosti tiče imajo še precej rezerv, predvsem zato, ker nordijske knjižnice ne pošiljajo po e-pošti digitaliziranih člankov.

Zanimiv je bil referat **Hansa Martina Fagerlija** iz Oslo University College, direktorja Learning Resources, z naslovom *The impact of electronic journals on interlibrary lending*. V letih od 1965 do 1990 so se orodja za delo v medknjižnični izposoji zelo spreminjala. Pošta, telefon in faks je postopoma nadomestil direkten dostop do referenčnih podatkovnih baz in vzajemnih katalogov. Rutine so se spremenile, vsebina pa je ostala nespremenjena. V devetdesetih letih se zaradi velikega števila elektronskih revij postavlja vprašanje ali ima medknjižnična izposoja še bodočnost. Potreba po medknjižnični izposoji se zmanjšuje, v norveških knjižnicah beležijo v času od 1999-2001, 35% upada. Ta trend se bo nadaljeval. V špekulacijah kaj se utegne zgoditi je navedel, da bo del trga prevzel brezplačni internet, uporabniki bodo še več uporabljali za njihovo strokovno področja prirejene dostope do dokumentov, večji založniki si bodo ustvarili monopol in prekinili svoje sodelovanje z naročniškimi posredniki. Za slednje je mogoče, da bodo postali posredniki in dobavitelji dokumentov, ki lahko resno ogrozijo obstoječe servise bodisi na lokalni, državni ali mednarodni ravni.

Broms Susanna, pravnica zadolžena za copyright, svetovalka The Royal Library's Department for National Co-ordination and Development, je imela referat z naslednjim naslovom: *Implementation of EU regulative into national legislation of Nordic country*. Švedske knjižnice morajo pri kopiranju upoštevati zakonodajno hierarhijo:

- Bernsko konvencijo
- Smernice Sveta EU
- Nacionalne zakone
- Pogodbe

Glede na to, da digitalna tehnologija omogoča zlorabo avtorskih del, so bile

zahteve po omejitvi privilegijev, tudi za knjižnice. Toda tako Bernske konvencija kot novejša direktiva Evropskega parlamenta in Sveta Evrope 2001/29/EC z dne 22. maja 2002 govori, da ni avtor edini nosilec pravice do kopiranja, ampak je le ta uravnoteženo porazdeljena med nosilce pravice in uporabnika. Članice EU morajo obstoječe izjeme in omejitve avtorskih in sorodnih pravic, ki so pri njih v veljavi za tiskane kopije, ponovno ovrednoti v elektronskem okolju. Citirana direktiva narekuje državam unije, da do 22. decembra 2002 uskladijo svojo zakonodajo, zato se nordijske države nadejajo, da bodo lahko končno le posredovale elektronske kopije svojim uporabnikom. Na Finskem to počno od maja letos. Tudi na Švedskem bo ta problem v kratkem za njih rešen. Knjižnice sicer posredujejo uporabnikom elektronske kopije, ki jih prejmejo od tujih knjižnic, le člankov iz svojih revij ne smejo skenirati in jih pošiljati po elektronski poti.

Zanimiv je bil referat **Solveig Porteinsdottir** z naslovom *Access for consortia: the Icelandic way*. Zgradili so virtualno knjižnico podatkovnih baz in elektronskih revij in na pobudo knjižničarjev in islandske vlade, pridobili dostop za vse prebivalce Islandije. Icelandic National Steering Committee je bil tisti, ki je sklenil nakup za podatkovne baze kot elektronske revije in podpisal licenčne pogodbe. Sredstva so bila pridobljena iz nacionalnega konzorcija, kakor tudi zasebne sfere. Danes imajo Islandci dostop do 7400 e-revij, 31 baz s povezavami do e-revij, 330.000 e-knjig in 3 enciklopedije. Dostop za 285.000 Islandcev je nadzorovan preko petih islandskih IP ponudnikov. To je menda prvi primer, da so tovrstni proizvodi ponujeni vsem državljanom neke države. Nacionalna in univerzitetna knjižnica Islandije bo na podlagi pooblastil Ministrstva za kulturo, izobraževanje in znanost,

urejala tako finančna in tehnična usklajevanja, kakor tudi promocijo znotraj države. Komite je oblikoval spletno stran <http://www.hvar.is> (prevedeno *kje.je*) z namenom, da obvesti uporabnike o možnostih dostopa do informacij, kako pristopati ter nuditi uporabnikom tehniško pomoč. Prihodnost projekta je v rokah Ministrstva za kulturo, izobraževanje in znanost, ki se ukvarja s tem kako nadaljevati z zadano nalogo. Veliko je problemov, ki jih je potrebno razrešiti, posebno kar se tiče novih nakupov in podpisov licenc. Seveda pa je potrebno izvesti evaluacije, če so bila sredstva upravičena, v skladu s potrebami državljanov, ali uporabniki uporabljajo elektronske dostope, ali jim je bližja stara izbira strokovnih revij po knjižnicah. Služba za medknjižnično izposajo v Narodni in univerzitetni knjižnici Islandije je posredovala za 18% manj dokumentov, zato pa lahko sedaj nudi hitrejši in boljši servis.

Mary E. Jackson je imela referat z naslovom *Measuring the Performance of Interlibrary Loan and Document Delivery Services in North American Research and Academic Libraries*, v katerem je predstavila meritve cen za posamezni dokument, realizacijo posredovanja in zadovoljstvo uporabnikov. To metodologijo so priredile in prevzele tudi za študijo uspešnosti nordijske in avstralske knjižnice. Poročila slednjih so bila predstavljena na konferenci. Avstralske knjižnice so merjenju posvetile precej pozornosti in sedaj izvajajo izobraževanja za avstralske knjižničarje, kako posodobiti procese v medknjižnični izposoji. Nordijske knjižnice so zaenkrat opravile le meritve, kako naprej, pa morajo še dogovoriti.

Zaključek

Udeležba na konferenci je bila za delo našega Oddelka za medknjižnično izposajo in posredovanje dokumentov

koristna in poučna. Treba je poudariti, da že vrsto let uspešno sodelujemo s temi knjižnicami in si želimo poglobljenega sodelovanja v prihodnosti. Izkušnje nordijskih kolegov že prenašamo v našo vsakdanjo prakso npr. preusmerili smo glavno naročil iz BLDSCja v sistem SUBITO, uporabljamo nordijski naročniški sistem NOSP, spomladi pa začnemo z linijskem naročanjem v LIBRISU, čim bo na voljo tudi za druge knjižnice in v angleškem jeziku.

Nadalje nameravamo opraviti merjenje uspešnosti in poenostaviti in avtomatizirati čim več procesov. Tudi naš cilj mora biti, da gredo članki iz hiše v 24 urah (kar že nekaj časa uspešno izvajamo, veliko posredujemo uporabnikom, ki to želijo, dokumente po elektronski poti). Nadalje si želimo pridobiti partnerje na nacionalni ravni s podobnimi cilji, doseči predvsem doma, pa tudi v tujini nižje cene za dobavo dokumentov ter poenostaviti plačila. IZUM-u smo poslali predlog, da bi COBISS3/MI izboljšal obstoječo možnost pošiljanja dokumentov po elektronski pošti in omogočil še posredovanje člankov preko Spleta, predvsem za tiste naše uporabnike, ki imajo svoj e-poštni nabiralni na oddaljenem računalniku.

Na konferenci je bilo prisotnih kar nekaj knjižničarjev, ki so se lani udeležili VII. Mednarodne konference o medknjižnični izposoji, ki je bila v Ljubljani, med njimi tudi Graham Cornish in me prosili, da prenesem njihove pozdrave svojim kolegom v Sloveniji.

Vida Močnik
Vodja Oddelka za medknjižnično
izposajo
in dobavo dokumentov
CTK

NOVA KNJIŽNICA ZA PREBIVALCE EVROPE

Delovna skupnost Alpe-
Jadran, Vicenza, 14. - 15. 11.
2002

To je bil naslov posvetovanja, ki ga je pripravila dežela Veneto (predsedujoča v delovni skupnosti dežel Alpe-Jadran) v okviru aktivnosti skupine za kulturo Alpe-Jadran, skupaj s splošno knjižnico Bertoliano iz Vicenze. Tako so se v Palladijevem mestu zbrali predstavniki, knjižničarji, koordinatorji iz 12. od skupaj 17. dežel. Pomembnost srečanja je poudarjala udeležba različnih funkcionarjev, predstavnikov javne oblasti, evropskega parlamenta, delovne skupnosti Alpe-Jadran, bibliotekarskega društva, ki so v svojih govorih naglašali večkulturno stvarnost, globalizacijo in pomen knjižnic pri ohranjanju jezika in kulture v njeni drugačnosti, pa tudi pomen knjižnic pri evropskem integracijskem projektu, še zlasti v centralni Evropi.

Poslušalci so še posebej zbrano prisluhnili referatu Phillipa Gilla, koordinatorja in vodja delovne skupine novih IFLA standardov za splošne knjižnice, ki je s prikazom možnosti in nalog knjižničarjev pri razvijanju knjižnice kot informacijskega, kulturnega, učnega in komunikacijskega centra lokalne skupnosti utemeljeval vlogo splošne knjižnice v globalnem svetu. Odnos do večkulturnosti in praktične izkušnje knjižnic dežel Alpe-Jadran so zaživele v krajših prispevkih knjižničarjev. Izkazalo se je, da ni dežele, ki ne bi bila večkulturna in kjer knjižničarji ne poskušajo uveljavljati enakost knjižnične dejavnosti za vse prebivalce svojega okolja.

Direktor knjižnice Bertoliana, Giorgio Lotto pa je knjižničarje pozval, da se pridružijo trem projektom, ki bi dežele Alpe-Jadran zbližali med seboj v

sodelovalnem delu, pri čemer bi knjižnice nastopale kot aktivni oblikovalci sodelovalnega prostora, ko bi oblikovale informacije o svoji deželi na spletnih straneh Alpe-Jadran in predstavljale ter uporabljale spletno stran kot pomemben referenčni vir.

Večino časa so knjižničarji namenili projektom, ki jih je predlagala dežela Veneto, skupina za kulturo in sprejeli ob zaključku skupno izjavo o sodelovanju pri realizaciji projektov, ki naj bi povečali zanimivost spletnih strani in njihovo uporabo:

1. Sodelovanje pri dopolnjevanju informacij o knjižnicah in knjižničarstvu za portal Kulturna mreža Alpe-Jadran (Cultural Alpe-Jadran network), ki ga je razvila dežela Veneto: Pooblaščen knjižnica iz posamezne dežele skrbi za objavljanje informacij na spletni strani Alpe-Jadran, katerih izbor predlaga "nabavna komisija" sodelujoče dežele.
2. Virtualna referenčna služba: Sodelujoče knjižnice dežel naj bi prispevale po njihovem mnenju pomembne in zanimive naslove spletnih dokumentov, strani, ki bodo uporabnikom, zainteresiranim za delovanje na področju Alpe-Jadran, posredovali hitro in učinkovito informacijo za delo na različnih področjih. Teme, obliko referenčne storitve oblikuje nosilec spletne strani po predhodnem dogovoru s sodelujočimi deželami.
3. Regionalna izmenjava literature: Sodelujoče knjižnice (najmanj ena iz vsake dežele), naj bi enkrat letno posredovale deset naslovov najuspešnejših romanov za odrasle, ki so jih bralci izbirali med domačimi avtorji. Po objavi na spletni strani je možna izmenjava literature.

Vse sodelujoče dežele so podprle projekte (tudi Slovenija, ki jo je zastopala z imenovanjem Ministrstva

za kulturo koordinatorka Silva Novljan), sprejele angleščino kot delovni jezik in se zavezale, da bodo spodbudile knjižnice k sodelovanju pri oblikovanju informativne in uporabe spletne strani Alpe-Jadran ter k predstavljanju te strani na spletnih straneh splošnih knjižnic svoje dežele. Gostitelji, ki so se izkazali tudi z dobro organizacijo in prijaznostjo, pa so obljubili vzdrževanje in posodabljanje spletne strani tudi po tem, ko se bo predsedstvo preneslo na drugo deželo.

Silva Novljan

LEARNING AND CULTURE – MESSAGE IN A BOTTLE

**The 3rd European Festival of
Learning Cities and Regions
21 – 23 November 2002,
Gateshead (Velika Britanija)**

Iz uvoda Billa Williamsona, profesorja na University of Durham: "Skupaj se lahko veselimo renesanse v kulturnem življenju evropskih mest. Vendarle pa je potrebno opozoriti na napetosti med globalizacijo in civilno družbo, med socialnim in kulturnim razlikovanjem. V prihodnosti se kaže potreba po novih oblikah učenja in kulturne prakse. Vseživljenjsko učenje je ključna ideja in izziv za razvoj demokratičnega in kulturno živega mesta."

Posvetovanje je potekalo v Gatesheadu, rudarskem mestu na desnem bregu reke Tyne. Na levem bregu se nahaja bogatejši dvojček Newcastle, ki je v preteklosti slovel kot pomemben pristaniški in bankarski center. Obe mesti sta v času vladavine železne lady M. Thatcher delili isto usodo ekonomskega propada, še posebej Gateshead, ki je bil kot izrazito rudarsko mesto primoran

zapreti večino rudnikov in s tem izgubil na tisoče delovnih mest. Postal je mesto brez perspektive: brezposelnost, kriminal, mladi so pri 14. letih opuščali šolanje, odsotnost kulturne identitete. Po zmagi laburistov v 90. letih pa se je velik del državnega denarja usmeril prav v to regijo. To je bil tudi povod za pravo "vstajenje" mesta tako v ekonomskem kot v kulturnem pogledu. Na obrežju reke Tyne so pričeli z izgradnjo kulturnega središča mesta: BALTIC – The Centre for Contemporary Art, The SAGE – The Music Centre. Skupaj z Newcastlom se Gateshead poteguje za evropsko kulturno prestolnico 2008, zato so napor v kulturni razvoj toliko bolj razumljivi. Skratka, mesto z vizijo.

Posvetovanje je potekalo v BALTICu, udeleženci pa smo prihajali iz različnih kulturnih in izobraževalnih ustanov, predvsem angleških, nekaj pa nas je bilo tudi iz prekomorskih držav, kot Angleži radi imenujejo države celinske Evrope. Osnovni namen srečanja je bil v teoriji pokazati nove smernice v razvoju vseživljenjskega učenja, nujno strateško povezovanje kulturnih in izobraževalnih ustanov na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter v praksi pokazati dobre primere vključevanja kulturnih dejavnosti v izobraževalne procese. Naslovi prispevkov so razgrinjali res široko paleto:

- The cultural dimension of lifelong learning in European Education policy and programmes (Alan Smith, Velika Britanija)
- Open College Networks and Development in Europe (Finbar Lillis, VB)
- Royal Opera House Education Programme (Darryl Jaffray, VB)
- Culture and Learning in Cyberspace (Lorraine Leeson, VB)
- Espoo – A Learning City (Kristina Santala, Finska)
- Culture in the Community (Anna Urbanczyk, Poljska)

- Local and National Priorities for Learning and Culture (Brian Edwards, VB)
- Music and Learning (Katherine Zeserson, VB)

Sobotni del je bil v celoti posvečen knjižnicam in njihovi vlogi v vseživljenjskem učenju. Gotovo so knjižnice zaradi svoje kulturne, informacijske, izobraževalne in socialne vloge v družbi idealna mesta za izvajanje dejavnosti na področju vseživljenjskega učenja. Izkušnje v svojih državah smo predstavili Jitka Banzetova: Lifelong Learning and Libraries – A Czech Perspective, Jan Van Vaerenbergh: Antwerp: A Learning City in Simona Resman: The Youth, Culture and Library.

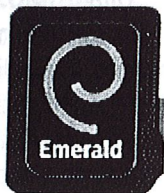
V svojem referatu sem predstavila organiziranost vseživljenjskega izobraževanja v Sloveniji, ACS, prizadevanja kulturnih ustanov na tem področju in povezovanje ter sodelovanje različnih kulturnih ustanov. S filmom so bili prikazani uspešni servisi in dejavnosti Knjižnice Otona Župančiča. Posebna pozornost je bila posvečena razvoju stripovskih aktivnosti v Središču za mlade (Mestna knjižnica) od postavitve stripovske zbirke Stripoteke, stripovskih delavnic in večerov, razstav in tiskanja stripovskih zbornikov do izdelave nove brošure Središča za mlade. Nekako logično se nam je zdelo, da bodo v novi brošuri dejavnosti SM prikazane skozi risano zgodbo. Povabili smo šest mladih (štiri fante in dve dekletih), udeležence naših prejšnjih delavnic, da narišejo zgodbo SM. Pod vodstvom dveh mladih mentorjev iz kroga revije Stripburger je šest dni nastajala zgodba o Janku in Metki, ki prideta v srednjo šolo v Ljubljano iz majhne vasi. V Ljubljani ju čakajo številne hude preizkušnje in obupana iščeta prijeten in prijazen prostor. Na koncu odkrijeta knjižnico in Središče za mlade in se spremenita v sodobna, mestna mladostnika in mladostnico. Zgodba je kolektivno

delo, kar ni prav pogosto v stripovski umetnosti. Oblikovalec je izbral obliko časopisa z naslovom "The Janko & Metka news", dodali pa smo še celo vrsto duhovitih podrobnosti. Uradna promocija brošure je bila 20. novembra na "Dan slovenskih splošnih knjižnic", pripravili pa so jo mladi mojstri sami. Nova brošura je hkrati informativno gradivo in umetniški izdelek. V delo za in z mladimi smo vpeljali novo kvaliteto – mladi so ustvarjali zase, za svoje vrstnike in za knjižnico. Tako smo se premaknili od knjižnične ponudbe do aktivne udeležbe mladih.

Vseživljenjsko učenje je v preteklih letih postalo velika in skoraj obvezna tema vseh posvetovanj in srečanj. Danes se že pojavlja nov izraz "A Learning City", ki razširja pomen vseživljenjskega učenja na celotno delovanje sodobne in uspešne lokalne skupnosti.

Simona Resman
Knjižnica Otona Župančiča

OBVESTILA

Brezplačna testna uporaba elektronskih časopisov s področja managementa, bibliotekarstva in tehnike

EMERALD FULLTEXT

do 31. januarja 2003

Emerald je eden pomembnejših svetovnih ponudnikov elektronskih časopisov s polnimi besedili člankov s področij managementa, trženja, tehnike, izobraževanja in bibliotekarstva. Obsega bibliografske podatke z abstrakti in besedila člankov iz več kot 130 časopisov od leta 1994 dalje.

Seznam časopisov je na naslovu <http://www.emeraldinsight.com/journals/index.htm>. Podatki so dopolnjevani dnevno, besedila pa so v angleškem jeziku.

Testna uporaba Emerald Fulltext je bila slovenskim knjižnicam ponujena že na posvetovanju ZBDS na Bledu, sedaj pa je ponudnik dopolnil izbor še s šestnajstimi pomembnimi časopisi s področja tehnike v zbirki Engineering Library.

Vabimo vas, da izkoristite priložnost brezplačne uporabe tega bogatega vira na internetu do 31. januarja 2003 naslovu:

<http://www.emeraldinsight.com>

uporabniško ime: *cosec*

geslo: *emerald*

(izberite "Emerald Fulltext")

Pozor: uporabniško ime in geslo je treba napisati z malimi črkami.

Ivan Kanič
NUK

8. KONFERENCA IFLA O MEDBIBLIOTEČNI IZPOSOJI

Naslednjo 8th IFLA *Interlending and Document Supply International Conference* z naslovom "**Breaking barriers: reaching users in a digital world**" organizirajo: Australia's National Resource Sharing Working Group skupaj z International Federation of Library Associations and Institutions, the National Library of Australia in the Australian Library and Information Association v **Canberri, Avstralija, 28-31 oktobra 2003.**

Informacijo o predlaganih temah, kako poslati referat in v kakšni obliki, lahko najdete na Spletni strani: <http://www.nla.gov.au/ilds/papers.htm> ali dobite po elektronski pošti: ildsconference@nla.gov.au

OBVESTILO

Skriti zaklad – za zidovi knjižnice: oddaja o bibliotekarstvu in bibliotekarjih, knjižnicah in knjigah. Vabljeni k poslušanju vsak **2. in 4. ponedeljek v mesecu ob 11¹⁵** na radiu *Ognjišče*.

Če se v vaši knjižnici dogaja kaj posebnega, če menite, da je pravi trenutek za pretres določene teme ali pa, če bi preprosto radi obvestili uporabnike o spremenjenem delovnem času knjižnice, mi lahko sporočite na naslov: damijana.oslaj@ognjisce.si. Vesela bom vašega odziva!

Damijana Ošlaj

IŠČEMO KNJIGI

Gospod Franc Mihelič išče knjigi:

Notranjski listi II : ob štirideseti obletnici vstaje slovenskega naroda / [uredila Janez Šumrada in Božo Levec]. - Cerknica: [Kulturna skupnost občine Cerknica], 1981. - 360 str. + [12]str. pril.: ilustr.; 31 cm.

Notranjski listi III / [uredil Janez Šumrada]. - Ljubljana: Paralele, 1986. - 500 str.: ilustr.; 31 cm.

Knjigi pride kamorkoli sam iskat, lahko pa mu jih pošljete na naslov: Franc Mihelič, Runkova ul. 11, 1000 Ljubljana, tel. 01/ 505 46 09

Gospod bo zelo vesel tudi samo ene knjige. Za sodelovanje se že v naprej najlepše zahvaljuje!

PRILOGE

1. V prvi prilogi objavljamo preliminarni **program in prijavnico** za delavnico "**Zaščita fotografskega gradiva**", ki bo potekala 23. in 24. januarja 2003 v NUK.
2. V drugi prilogi objavljamo **naročilnico** za zbornik referatov z letošnjega 9. posvetovanja specialnih knjižnic, katerega tema je bila "**Izobraževalni management v specialnih knjižnicah**".
3. V tretji prilogi objavljamo **naročilnico** za zbornik "**Knjižnice in javnost**" z letošnjega strokovnega posvetovanja ZBDS.

*Srečno in uspešno
2003 !*

Leto 2002 se počasi končuje in pred nami so božični in novoletni prazniki. Želimo vam, da bi jih prijetno preživeli in si nabrali novih moči za leto, ki prihaja.

Radi bi se zahvalili vsem, ki so nam v tem letu poslali prispevke v objavo in so s tem ustvarjali vaše in naše Knjižničarske novice. Hkra-ti vabimo tudi vse ostale slovenske knjižničarke in knjižničarje, da s svojimi prispevki v letu 2003 obogatijo Knjižničarske no-vice.

Vsem našim sodelavcem, naročnikom in bralcem želimo v novem letu veliko veselja in uspehov na osebnem in poklicnem področju, z željo, da bomo tudi v novem letu 2003 uspešno sodelovali !

Uredništvo

Delavnica
"ZAŠČITA FOTOGRAFSKEGA GRADIVA"
 NUK, Razstavna dvorana, Turjaška 1
 23. in 24. januar 2003

Pokrovitelj posvetovanja: European Commission on Preservation and Access
 (ECPA)

Preliminarni program delavnice

Četrtek, 23. januar, 2003

8.30	Otvoritev
<i>mag. Renata Šolar</i> : Pozdravni govor, zakaj smo se zbrali, projekt SEPIA, predstavitev programa, predavateljev in udeležencev
9.00	<i>mag. Mirko Kambič</i> : Zgodovina fotografije
10.30	Odmor
10.45	<i>Clara C. Waldthausen</i> : Process identification + practical
12.30	Odmor za kosilo
13.30	<i>Clara C. Waldthausen</i> : Process identification + practical
14.30	Odmor
14.45	<i>Clara C. Waldthausen, dr. Jana Kolar</i> : Kemične in fizične poškodbe fotografij
15.45	<i>Clara C. Waldthausen</i> : Deterioration practical
16.30	Odmor
16.45-18.00	<i>Clara C. Waldthausen</i> : Climate and environment

Petek, 24. januar, 2003

8.30	<i>Clara C. Waldthausen, dr. Jana Kolar</i> : Tehnike hranjenja, izbor ustreznih materialov
9.30	<i>Clara C. Waldthausen</i> : Practical
10.15	Odmor
10.30	<i>Clara C. Waldthausen</i> : Condition Reports and ethics of Photograph conservation
11.15	Odmor
11.30	<i>Clara C. Waldthausen</i> : Exhibitions, loans, transportation and handling
12.30	Odmor za kosilo
13.15	<i>Irena Majcen</i> : Izkušnje s trimesečne prakse v Museum Ludwig v Kölnu
14.00	<i>Clara C. Waldthausen</i> : Decision making and problems affiliated with digitization projects
15.45	Odmor
16.00	Različni predavatelji: Projekti digitalizacije fotografskega gradiva v Sloveniji
17.00-18.00	Zaključek, diskusija

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
Turjaška 1
1000 LJUBLJANA

N A R O Č I L N I C A

Ustanova: _____

Ulica: _____

Poštna šte.: _____ Kraj: _____

Odgovorna oseba: _____ Davčna številka: _____

Naročam _____ izvodov publikacije ***Izobraževalni management v specialnih knjižnicah – zbornik referatov 9. posvetovanja specialnih knjižnic.***
Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2002. Po ceni 2300,00 SIT.

Datum:

Podpis:

NAROČILNICA

Da, želim naročiti ZBORNIK "*Knjižnice in javnost*" strokovnega posvetovanja ZBDS 2002

podjetje

ime in priimek odgovorne osebe

matična št. podjetja

da ne

davčna št. podjetja

davčni zavezanec

ulica, hišna št.

poštna št., pošta

e-pošta

datum

podpis in stampiljka

Cena zbornika 1700,00 SIT (brez DDV)

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Turjaška 1, Ljubljana
tel: 01 2001-193, fax: 01 2513-052
e-mail: lili.hubej@nuk.uni-lj.si, internet: www.zbds-zveza.si